

Nýtt vasakver handa alþýðu - Um peninga, vog og mál, almenn gjöld, helztu lagaboð o. fl. (1902)

Útgáfa 1.0 af rafræna skjalinu

Þetta PDF skjal er hluti afraksturs skönnunar á prentuðu eintaki af téðu riti. Markmið þessarar útgáfu er að veita almenningi færi á að eignast sitt eigið rafrænt eintak af því án endurgjalds.

Skjalið er upprunalega birt á vefnum <https://urlausnir.is>. Þar má finna rafrænar útgáfur hinna bindanna og verða nýrri útgáfur af skjölunum í boði þar.

Takmörkun ábyrgðar

Höfundur skjals þessa afsalar sér allri ábyrgð, að því marki sem lög heimila, vegna beinnar og/eða óbeinnar notkunar skjalsins sjálfs eða afurða sem af því leiðir. Þó að stefnt hafi verið að því markmiði að skjalið endurspegli sem best innihald upprunalegu bindanna er hvorki hægt að tryggja né ábyrgjast að það hafi tekist. Framangreint á einnig við um efnislegt innihald prentuðu eintakanna sem skönnuð voru.

Höfundaréttur

Höfundur skjals þessa álitur að hvers kyns höfundaréttur á prentaða eintakinu sé útrunninn.

Hvers kyns höfundarréttur sem höfundur skjalsins gæti hafa skapað sér til handa með skönnuninni sjálfri eða öðru framlagi sínu til sköpunar þess, skal vera meðhöndlaður í samræmi við Creative Commons Zero höfundaleyfið (CC0 1.0 Universal eða síðari útgáfa þess).

Ábendingar

Séu ábendingar um mögulegar úrbætur á skjalinu er hægt að koma þeim á framfæri við höfund þess.

Athugasemdir um þessa útgáfu

Skannað var eintak í vörslu Landsbókasafnsins (Íslandssafn).

Höfundur skjalsins: Svavar Kjarrval (svavar@kjarrval.is)

~~2.590~~
Vas

332
+ 389
Vas

NÝTT

VASAKVER

HANÐA ALÞÝÐU.

UM PENINGA, VOG OG MÁL, ALMENN GJÖLD,
HELZTU LAGABOÐ O. FL.

AKUREYRI.

ÚTGEFANDI: FRB. STEINSSON.

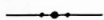
PRENTARI: ODDUR BJÖRNSSON.

1902.

632441

Fyrsti kafli.

Um peninga, vog og mál.

I. Peningar.

A. *Á Norðurlöndum.*

I. GR. — Í *Danmörku, Noregi, Svíþjóð* og *Íslandi* er gull undirstaða peningareikningsins. Peningalög Íslands eru frá 23. maí 1873. Talið er eftir krónum, og eru í hverri krónu 100 aurar.

Gullpeningar eru 20, 10 og 5 króna peningar. Úr kílógrammi af gulli eru slegnir 124 20 króna eða 248 10 króna peningar; er í þeim 9 hlutar gulls og 1 hluti eirs; vega þeir 8.96 og 4.48 grömm (sbr. 5. gr.).

Silfurpeningar eru: 2 króna og 1 krónu peningar, og vega 15 og 7.5 grömm; í þeim eru 8 hlutar silfurs og 2 hlutar eirs; þá eru og 25 aura peningar með 6 hl. silfurs, og 10 aura peningar með 4 hl. silfurs. Þeir vega 2.42 og 1.45 grömm.

Enn fremur má slá 50 og 40 au. peninga úr 6 hl. silfurs, 5 og 4 grömm á þyngd. Þeir hafa enn eigi verið slegnir í *Danmörku*, en 50 au. peningar ganga í *Svíþjóð* og *Noregi*

og 40 au. peningar í Noregi, og gilda hvortveggja í Danmörku.

Koparpeningar eru fimmeyringar, tvíeyringar og eineyringar. Úr einu kílógrammi af kopar (bronzi*) eru slegnir 125 5-eyr., 250 2-eyr. og 500 1-eyr. og vega þeir því 8, 4 og 2 grömm.

Enginn er skyldur að taka við meiru en 20 kr. í hinum stærri silfurpeningum (1—2 kr.), og eigi meiru en 5 kr. í smápeningum, og 1 kr. í koparpeningum, nema í opinber gjöld sé.

Síðan bankinn var stofnaður, ganga hér og seðlar bankans, er gilda 50, 10 og 5 krónur.

Gullpeningur, sem orðinn er svo slitinn, að hann hefir lézt um $1\frac{1}{2}$ 0/0 (í Noregi og Svíþjóð að eins þeir, sem hafa lézt um 2 0/0), er eigi gjaldgengur nema í opinber gjöld; aðrir peningar eru ógildir, er mótið er máð af þeim. Þó eru þeir gjaldgengir í opinber gjöld. Sama er um seðla, þó að þeir séu í pörtum, ef allir partarnir eru til.

Landaufatöl.

2. GR. — Eftir landaúrum er þannig talið á Íslandi, þótt margt af því sé nú að hverfa, að 1 hundrað á landvísu er 6 vættir (upphaflega fiska), 120 álnir (upphaflega vaðmála), eða 240 fiska.

Hvernig fénaður er lagður í hundruð sést í 11. gr. hér á eftir; en hundraðamat ýmissa annara verðaura er að finna í verðlagsskránni,

* Í bronzi eru 95 þyngdarhlutar eirs, 4 af tini og 1 af sinki.

er gefin er út árlega; þar eru þeir og metnir til peningaverðs.

1 hundrað í jörðu er 120 ál. (í jarðabókinni frá 1861 eru brotin aftan við hundraðatalið tíundupartar, en ekki álnir).

1 hundrað hundraða er 120 hundruð.

1 hundrað er 20 aurar.

1 eyrir er 6 álnir.

1 alin er 2 fiskar.

1 mörk að forngildu er 8 aurar eða 48 álnir.

1 hundrað fiska er 120 fiskar, eða hálftr hundrað á landsvísu.

1 vætt vegin er 8 fjórðungar.

1 vætt á landsvísu er 20 ál. eða 40 fiskar.

1 fjórðungur er 5 fiskar.

1 fiskur gildur vegur 2 pund eða 4 merkur.

1 lest fiska er 1200 fiska gildra.

1 mörk vegin af ull, smjöri eða tólg er 1 fiskur eða $\frac{1}{2}$ alin í landaurareikningi; pund af ull, smjöri eða tólg er því 1 alin hvert.

B. *Í öðrum löndum.*

3. GR. — *England.* 1 pund sterling (£) er 20 shillings (s) eða rúmar 18 kr.; 1 shilling er 12 pence (d) eða 91 eyrir, 1 penny (ft. pence) er 7.6 au.; manna á milli reiknast 1 pund 18 kr., 1 shilling 90 au. og 1 penny $7\frac{1}{2}$ eyrir. 1 guinea (gínea) er 21 shillings. Úr einu pundi gulls eru slegin 68.287 pund sterling.

Frakkland, Belgía, Spánn, Sviss, Ítalía, Grikkland. 1 franki (franc, sp. peseta, ít. líra, gr.

drachma) er 100 centimes (gr. lepta) eða 72 au. 5 centimes í Frakklandi eru 1 sou, og því 20 sous í franka. 1 sou er því nál. $3\frac{1}{2}$ eyrir og 10 centimes 7 aurar. Úr einu pundi gulls eru slegnir 1722.2 frankar.

Portúgal. 1 milreïs er 1000 reïs eða 4 kr. 3.18 au.; 1 reïs er því nál. 0.4 eða $\frac{2}{5}$ úr eyri. Gullpeningur sá er coroa (króna) heitir, er 10 milreïs. Úr einu pundi gulls eru slegin 307.55 milreïs.

Holland. 1 gyllini (florin) er 100 cents eða 1 kr. 50 au.

Pýzkaland. 1 ríkismark (Reichsmark, Rm) er 100 Pfennige (peningar) eða 89 au. 9 ríkismörk eru því nál. 8 kr. og 9 Pf. 8 au. Vanalega eru 10 mörk talin 9 kr. og 10 pen. 9 au. Úr 1 pundi gulls eru slegin 1395 ríkismörk.

Austurríki. 1 gyllini (florin, fl.) er 100 Kreuzer eða 1 kr. 67 au. Í gyllini eru $11\frac{1}{2}$ gramm silfurs.

Rússland. 1 rúbla er 100 kopek eða 2 kr. 70 au. Í rúblu eru tæp 18 grömm silfurs.

Tyrkjalönd. 1 pjustur er 40 paras eða 15 au.

Bandaríkin í Norður-Ameríku. 1 dollar er 100 cents eða 3 kr. 75 au. 1 dime (dím) er 10 cents. Gullpeningar ganga þar og af ýmissi stærð, er nefnast eagles (frb. íglis); sumir gilda 10 dollars.

Mexíkó. 1 pjustur 100 centavos eða 3 kr. 60 au.

Brasilía. 1 milreïs er 1000 reïs eða nær 2 kr. 4 au.

4. GR. — Í opinber gjöld hér á landi eru flestir peningar teknir líkt og að framan er talið (sbr.

rgbr. 25. febr. 1896), en í almennum viðskiftum manna á milli eru þeir venjulega teknir fyrir minna verð. Þó ganga gullpeningar oftast fullu verði eða nær því, sömuleiðis shilling og ríkis-mark.

Hér skal sýnt alment gangverð nokkurra útlendra peninga:

<i>Enskir peningar:</i>		50 cent (centimes) kr. 0.35
6 d (pence) . . .	kr. 0.45	100 cent eða 1 franc — 0.66
10 d —	— 0.75	10 francs í gulli. . — 7.20
12 d — eða 1 sh —	0.90	
20 sh eða 1 pund sterling		<i>Þýzkir peningar:</i>
í gulli.	kr. 18.00	10 Pfennige . . . kr. 0.08
		20 Pf — 0.16
<i>Franskir peningar:</i>		30 Pf — 0.25
4 cent (centimes) kr. 0.02		100 Pf eða 1 Rm — 0.90
10 cent — — 0.07		10 Rm (M) í gulli — 9.00
20 cent — — 0.14		

II. Metra-kerfið.

5. GR. — Þar eð metrakerfið frakkneska er orðið lög-gilt í mjög mörgum löndum, og líkindi eru á að það komist á innan skamms hér á landi, þykir hlýða að gera hér nokkura grein fyrir því.

a. *Máleining* sú, sem mál þelta er kent við, heitir metri (metre) og er hún 3.1562 fet dönsk, eða nærfelt 38½ þuml. danskir. Hverjum metra er síðan skift í 10 desímetra, desímetranum í 10 sentímetra, og sentímetranum í 10 millímetra. Verður því hver desímetri (dm) því sem næst 3.82 eða 3½ þuml., hver sentímetri (cm) nálægt 2/5 þuml. og hver millímetri (mm) 1/25 úr þuml. eða tæp hálf lína. Í flestum bókum er að eins metrinn og sentrímetrinn við hafðir til daglegra nota

líkt og álnir og þumlungar gerast hjá oss. Auðvelt er að breyta þumlungatali í sentímetra, þegar þess er gætt, að 4 þuml. eru 10 sentímetrar, þó rúmlega.

Stærri mælir en metri er sýndur með margföldun á metranum; 10 metrar heita dekametri, 10 dekametrar hektómetri, 10 hektómetrar kílómetri, og 10 kílómetrar myriametri. Dekametrinn er því 31.862 fet dönsk, hektómetrinn 318.62 fet eða nál. 53 faðmar, kílómetrinn 3186.2 fet eða 531 faðmar, og myriametrinn 31862 fet eða 5310 $\frac{1}{3}$ faðmar. Venjulega eru að eins dekametrar og kílómetrar við hafðir við mælingar, og eru kílómetrar við hafðir sem mælir vegalengda. Í danskri mílu eru hér um bil 7 $\frac{1}{2}$ kílómetrar (7.523).

b. *Flatarmál* er ari (are), sem er 10 metrar (1 dekametri) á hvern veg, eða 100 □ metrar; er það 253.82 □ ál. eða rúmí 28 □ faðmar, og hektari (ha), sem er 1 hektómetri eða 100 metrar á hlið; hver hektari er 2820 □ faðmar eða nál. 3 $\frac{1}{8}$ vallardagsláttu; með því eru landareignir mældar. Stærð landa er mæld í ferhyrningskílómetrum, og er hver þeirra rúmar 313 vallardagsláttur; í danskri ferhyrningsmílu eru 56 □ kílómetrar eða litlu betur. 1 □ metri er rúm 10 □ fet (10.14).

c. *Rúmmálið* er lítri; hann er 1 desimetri á hvern veg að teningsmáli, og er 1.035 potts; 100 lítrar heita hektólítri, og er hann því 103 $\frac{1}{2}$ pottar; það er tunnumælir metrakerfisins.

d. *Vog* metrakerfisins er miðuð við mál þess. 1 lítri vatns veginn er nefndur kílógramm (kogr.), og er það rétt 2 pd. dönsk; það er venjulegust vörugog. Kílógrammi er skift í 1000 grömm, og eru því 500 grömm í pundi, og 15 grömm í lóði. 1 gramm er 1 sentímetri á hvern veg að teningsmáli. Gramminu er skift í 10

decigrömm, 100 sentígrömm og 1000 millígrömm; 10 grömm heita dekagramm, og 100 grömm hektógramm, en manna á milli eru þessar skiftingar fátíðar; 5 grömm eru 1 kvint, og 1 ort er $\frac{1}{2}$ gramm.

III. Vog.

6. GR. — Vog er á öllum *Norðurlöndum* að breytast í grammavogina; er það þegar fyrir nokkuru orðið í Svíþjóð og Noregi, en að eins ógert í Danmörku. Vegið er þó enn eftir pundum, og eru 100 pd. í vætt (Centner), en 10 pd. í fjórðungi. Í pundi eru 100 kvint, og 10 ort í kvinti.

Í lyfjavog og gullvog er talið eftir grömmum.

Áður var hér talið, að hver vætt væri 8 fjórðungar, eða 80 pd. Auk þess var og talið í lísipundum og skippundum; var hvert lísipd. 16 pd., og hvert skippund 20 lísipd. eða 320 pd.

Pundinu var aftur skift í 2 merkur eða 32 lóð; hver mörk er því 16 lóð.

7. GR. — Í *öðrum löndum* er grammavogin nærfelt alstaðar orðin lögvog (5. gr. d.), en hún er, eins og metrakerfið alt, fyrst uppkomin með Frökkum. Í *Bretuvelði* (Englandi, Skotlandi og Írlandi) er enn viðhöfð önnur vog. Enskt pund er 90.7 dönsk kvint, eða 453.5 grömm. Enskur fjórðungur (quarter) er 28 ensk pd. (avoirdepoids) eða $25\frac{2}{5}$ dönsk pd. Ensk vætt (centweight, Ctw) er 4 enskir fjórð. eða 112 ensk pd., 3: 101 $\frac{1}{2}$ pd. danskt. Tonni eða tunnulest (smálest, ton, flt. tons) er 20 enskar vættir eða 2240 pd. ensk, nálægt 2032 pd. dönsk.

IV. Mál lengdar og lagar.

S. GR. — A. *Á Norðurlöndum* er mál alt að breytast í metramálið (5. gr.), en algengt er þó enn að mæla eftir fetum.

Lengdarmál. 1 míla er 4000 faðmar = 12000 álnir = 24000 fet ('). Vika sjávar er hér um bil jöfn mílu; 5 mílur heita þingmannaleið hér á landi.

1 faðmur er 3 álnir.

1 alin er 2 fet (').

1 fet er 2 kvartil eða 12 þumlungar (").

1 kvartil er 6 þumlungar.

1 þumlungur er 12 línur (").

Í landmælingum er talið eftir mælisköftum.

1 mæliskaft (rode) er 6 ál., en er talið 10 fet.

1 fet 10 þuml., og 1 þuml. 10 línur.

Flatarmál. 1 ferhyrningsmíla (fermíla, kvaðratmíla, □ míla) er 16 miljónir □ faðmar eða 144 miljónir □ álnir. 1 □ faðmur er 9 □ ál. eða 36 □ fet, 1 □ alin er 4 □ fet, og 1 □ fet 144 □ þumlungar. — Tún og engjar eru talin í dagsláttum (eyrisvöllum, teigum). 1 dagslátt í túni er 30 faðmar á hvern veg eða 900 □ faðmar, en engjadagslátt er 40 faðmar á hvern veg eða 1600 □ faðmar. Kýrvöllur var að fornu talinn 3 dagsláttur. Í Danmörku er einnar tunnu land 14000 □ álnir. Er það litlu minna en engjadagslátt.

Teningsmál. 1 teningsfaðmur (□ faðm.) er 27 teningsálnir, 1 □ alin 8 □ fet, og 1 □ fet 1728 □ þuml.; 1 □ faðmur er 216 □ fet. 1 pottur

lagar er 54 $\square$ þuml. Í teningsfeti lagar eru því $32\frac{2}{5}$ pottar.

Skip eru mæld í tonnatali, og er þá hver tonni 91.59 ten. fet.

Hey er mælt í málføðmum eða mælihlössum; í málfaðmur er sama sem ten.faðmur, og eiga að gömlu lagi að vera í honum í sígnu heyi 7 málbandshestar eða 14 baggar, hver 16 fjórðungar á þyngd.

Lagarmál og *vöru*. Venjuleg lagartunna er = 2 háltunnur = 4 kvartil = 120 pottar; er hún þá $3\frac{3}{4}$ ten.fet að innanrúmi.

Í anker er venjulega talið 40 pottar.

Í kvartil er 30 pottar.

Í hálfanker er 20 pottar.

Í kútur er 8 pottar.

Í pottur er 2 merkur eða 4 pelar.

Í kanna (Svíþjóð) er 2 pottar.

Í flaska er 3 pelar.

Í viertel ($\frac{1}{4}$ úr ten.feti) er 8 pottar.

Í áma (fat, Fad) er 6 uxahöfuð.

Í uxahöfuð er 6 anker.

Í steinólútunna er $1\frac{1}{2}$ tunna eða 180 pottar.

Flestar lagarvörur eru seldar í pottatali.

Korntunna er 8 skeppur = 144 pottar, eða $4\frac{1}{2}$ ten.fet að innanmáli. Í skeppa er 18 pottar. Nú orðið er öll kornvara seld eftir vigt, og er þá háltunnan 100 pund.

Öltunna (líka höfð undir kjöt, fisk, smjör, lýsi, tólg o. fl.) er 136 pottar eða $4\frac{1}{4}$ ten.fet að innanrúmi. Smjörtunna (og kjöttunna) á að vega 224 pund eða 14 lísipund. Síldartunna er venju-

lega 108 pottar eða $3\frac{1}{2}$ fet að innanrúmi. Kola-
og salttunna er 176 pottar eða 22 kútar, $5\frac{1}{2}$
□ fet.

Flestar þessar vörur eru nú orðið vegnar
en ekki mældar (sbr. lög 14. des. 1877 og
24. nóv. 1893).

9. GR. — B. *Í öðrum löndum* er metramál
Frakka víðast komið á og notað í flestum löndum
Norðurálfunnar og í Brasilíu (5. gr.).

Á Englandi, Skotlandi, Írlandi og Bandaríkj-
unum í N.-Ameríku er enn talið eftir fornu máli.

Lengdarmál. 1 stika (yard) er 3 fet eða nál.
35 þml. danskir; 20 stikur eru nál. 29 álnir
danskar. 1 fet er 0.97 fet danskt, og skiftist í
12 þumlunga, 1 þml. er 10 línur. 1 ell (klæða-
stika) er 43.68 þml. danskir. 1 míla ensk er 1760
yards eða 854 faðmar danskir; 100 enskar mílur
eru hér um bil $21\frac{1}{3}$ danskar.

Flatarmál. 1 ekra (acre) er spilda 220 yards
löng og 22 yards breið, eða 4840 □ yards;
það er nál. 10270 □ álnir, 1140 □ faðmar,
eða tæpir $\frac{3}{4}$ engjadagsláttu. 1 »land« (Lot) í
Vesturheimi er 160 ekrur.

Vörumál. 1 quarter er 8 bushels; 1 boll er
6 bushels; 1 quarter er $2\frac{1}{10}$ danskar tunnur
(korns), 1 bushel rúml. 2 skeppur; 1 last er
10 quarters eða 21 tunna dönsk.

Lagarmál. 1 gallon er 4.7 pottar danskir.

Mál á *töldum vörum* er víðast hvar þannig:
1 hundrað (stórt) er 10 tylftir eða 120 einingar.
1 hundrað smátt er 100 einingar.

- 1 tylft (»dúsn«) er 12 einingar.
- 1 stórtylft (tvítýlft, gross) er 12 tylftir eða 144 einingar.
- 1 stórgross (grossgross) er 12 stórtýlftir.
- 1 balli pappírs er 10 rís.
- 1 rís er 20 bækur.
- 1 bók er 24 arkir skrifpappírs eða 25 arkir prentpappírs.
- 1 hefti af bréfaþappír (póstþappír) er 6 arkir.

V. Um ýmsa mæla.

10. GR. — Hiti og kuldi er mældur með *hitamæli* (thermometer). Vér notum mest þann hitamæli, er kendur er við *Réaumur*. Hann sýnir 0° (stig, gráður) er vatn frýs, enn 80° , er vatn sýður. Margir nota og, einkum nú orðið, hitamæli þann, er kendur er við *Celsius*. Frostmarkið á honum er líka 0° , en suðumarkið er 100° ; 5° C. er því jafnt og 4° R. Englendingar nota hitamæli þann, er kendur er við *Fahrenheit*; frostmarkið á honum er 32° (kuldi), en suðumarkið 212° , svo að 0° F. er $= 14\frac{2}{9}^{\circ}$ frost á R. Ef hitastigum F. á að breyta í hitastig á R. verður fyrst að draga 32° frá, margfalda það sem eftir er með 4, og deila því sem út kemur með 9; þá koma út stigin á R. 132° F. er því $= 44\frac{4}{9}^{\circ}$ R.

Lofþungi er mældur með *loftvog* (loftþyngdarmæli, Barometer); eru markaðir á hann þumlungar, danskir eða enskir, sentimetrar eða millimetrar.

Loftsraki er mældur með *rakamæli* (Hygrometer). Hann er skiftur í 100 stig, og er mesti saggi, sem getur í lofti falizt, markaður með 100.

Vínandi eða vínandamegin í ölföngum er mælt með *vínandamæli* (áfengismæli, alkoholometer). Danir nota

þann mæli, er kendur er við *Spendrup*. Hann telur hreinan vínanda 18 °; 8 ° brennivín er því 8 hlutar vínanda og 10 hlutar vatns eftir *vigt*. Þjóðverjar og fleiri hafa mæli, er kendur er við *Tralles*; hann táknar hreinan vínanda 100 °, og telur þannig í hundruðustu pörtum eftir *fyrirferð*. Englendingar kalla þann vínanda „proof“ (prúff), er vér teljum 9 °. Sé hann sterkari, er það talið með brotum: $\frac{1}{10}$, $\frac{1}{9}$, $\frac{1}{8}$ o. s. frv. $\frac{1}{9}$ er því = 9 ° Spendr.

Annar kafli.

Um almenn gjöld.

I. Tíund.

II. GR. — Tíund er tvennskonar: *fasteignar*-eða ábúðartíund og *lausafjártíund*. Af jarðeign er tíund goldin eftir jarðabókinni frá 1861. Fasteignartíund greiðist presti, kirkju og sveitarsjóði þannig, að hver fær $\frac{1}{4}$ ál. af einu hundr. eða minna, þannig:

af $\frac{1}{2}$ hundr.	$\frac{1}{4}$ ál.	af 3 hundr.	1 ál.
- 1 —	$\frac{1}{2}$ -	- 4 —	1 $\frac{1}{4}$ -
- 2 —	$\frac{3}{4}$ -	- 5 —	1 $\frac{1}{2}$ -

Af því, sem er um fram 5 hundr., skal greiða $\frac{1}{2}$ ál. af fyrsta hundr. sem fram yfir er hver 5 hundr., 6., 11., 16. og 21. hundr. o. s. frv., en annars $\frac{1}{4}$ ál. af hverju hundraði. Nú á dögum mun fasteignartíund sjaldnast vera reiknuð eftir þessari reglu, heldur eftir sömu reglu og lausafjártíundin.

Samkvæmt lögum 6. apr. 1898 um breytingar á 2. og 3. gr. laga um lausafjártíund 12. júlí 1878, skal leggja lausafé í tíund sem hér segir:

1	kýr leigufær	1 hndr.
2	kýr eða kvígur mylkar, sem ekki eru leigufærar	1 —
3	geldneyti tvævetur eða geldar kvígur	1 —
2	naut eldri	1 —
6	ær með lömbum leigufærar	1 —
12	ær, sem eigi eru leigufærar	1 —
10	sauðir eða hrútar, þrevetrir eða eldri	1 —
12	sauðir eða hrútar tvævetrir	1 —
24	gemlingar	1 —
4	hross, 5 vetra eða eldri	1 —
6	trippi, 2—4 vetra	1 —

Af fénaði skal fella sjöunda hluta úr tíund, og eins það, sem minna er en hálf hundrað við samlagning tíundarhundraða. Kýr sú er leigufær, sem er ófötluð og ber frá miðjum október til febrúarmánaðarloka. Kelfdar kvígur, sem eru óbornar 11. júní, skulu taldar með geldum kvígum. Ær með lambi er leigufær, sem borin er 11. júní, og er ófötluð. Lömb, sem farast milli hreppaskila, teljast 4 ál. til vanhalds.

Skip eru þannig lögd í tíund:

1	gufuskip, er gengur til fiskveiða eða hvalaveiða 50 tonna stórt eða minna	15 hndr.
1	gufuskip enn stærra	30 —
1	þilskip, 20 smálestir (tonnar) eða minna	4 —
1	þilskip, 21—40 smálestir	6 —

1 þilskip, 41 smál. eða meira	8 hndr.
1 áttæringur eða stærri bátur	1 1/2—
1 sexæringur eða feræringur.	1 —
1 tveggja manna far	1/2—

Veiðigögn eru ekki tíunduð, heldur fylgja skipinu.

Samkvæmt 12. gr. tíundarlaganna skal greiða 9/10 ál. í tíund af hverju lausafjórðungi. Tíund af 5 hundr. eða meiru heitir *skiftitíund*, og skiftist í 3 jafna parta, fellur einn hluti til fátækra, annar til kirkju, þriðji til prests. *Öreigatíund*, eða tíund af minna fé en 5 hundr., fellur óskift til fátækra. Tíund er greidd eftir meðalalin verðlagsskrár ár hvert.

Tíund er þannig reiknuð, að hundraðatalan er margfölduð með 3, ef skiftitíund er, annars með 9, og útkomunni deilt með 10; það er álnatal tíundar; síðan er álnatala tíundarinnar margfölduð með auratölu meðalálnar; þá fæst tíundin í peningaverði.

Af föstum innstæðukúgildum er tíund eigi goldin né lausafjárskattur. Þar, sem eigi er fast ákveðið kúgildatal, er heimilt að draga frá tíund 1 kúgildi fyrir hver 5 hundr. í jörðinni.

II. Prestsgjöld.

(Sbr. Tilskipun um tekjur presta og kirkna 17. júlí 1782, 17. jan. 1847, og lög 3. apr. 1900.)

12. GR. — 1. *Fasteignartíund* skal greidd presti eins og áður er sagt (11. gr. 1.). Annars mun hún nú víðast vera reiknuð út eins og lausafjártíundin.

2. *Lausaffjártíund*. Sá sem eigi á full 5 hundruð í lausafé geldur presti enga tíund, en hver sem á 5 hundr. eða þaðan af meira greiðir $\frac{3}{10}$ ál. af hundraði hverju (t. d. 3 ál. af 10 hundr.).

3. *Dagsverk* skal vinna presti í heyannamánuði, og fæðir gjaldandi sig sjálfur; ef hann óskar þess, má gjaldandi og greiða presti það eftir þeirri verðlagsskrá, er gildir á gjalddaga. Dagsverk eiga þeir bændur allir að vinna, er tíunda minna en 5 hundr. í lausafé, svo og húsmenn, þurrabúðarmenn, kaupstaðarborgarar, lausamenn og lausakonur, og allir, sem veita heimili forstöðu, þó þeir tíundi ekkert. Þó greiðir kvenmaður að eins hálfu dagsverk, ef hún hvorki hefir jarðnæði til umráða né heldur vinnumann.

4. *Lambsfóður* skal hver sá greiða prest, sem býr á jörð eða jarðarluta, er metinn er til dýrleika; líka hver sá, er hefir grasnyt af slægjulandi, er hann á sjálfur eða hefir á leigu, ef það gefur af sér eigi minna en 2 kýrfóður. Húsmenn skulu og greiða lambsfóður, ef þeir hafa svo mikla grasnyt, að það framfleyti 3 hundruðum fénaðar. Ef lamb er eigi fóðrað, skal fóðrið greitt eftir verðlagsskrá þeirri, er gildir fóðurveturinn. Ef einhver býr á fleiri en einni jörð heilli, ber honum að greiða jafnmörg lambsfóður, og jarðirnar eru margar.

5. *Offur*. Hver bóndi, eða sjálfstæður maður einhleypur, sem á 20 hundr. í fasteign eða lausafé, eða hvorutveggja til samans, skal greiða prest að minsta kosti 4 kr. í offur einusinni á ári. Ennfremur konunglegir embættismenn og

sýslunarmenn, er landshöfðingi skipar, er hafi að minsta kosti 600 kr. að launum, kaupmenn, lyfsalar, bakarar, verzlunarstjórar og verzlunarþjónar, er hafa að minsta kosti 600 kr. að launum, og húseigendur í kaupstöðum og verzlunarstöðum, ef húseign þeirra er metin 300 kr. og þar yfir, og er eigi notuð við ábúð á jörð, er metin er til dýrleika.

6. *Lausamenn og lausakonur* eiga að greiða presti 50 au. á ári, hvort sem þau tíunda eða ekki.

7. *Borgun fyrir aukaverk.* a) Líksöngseyrir er 6 ál.; fyrir húskveðju og líkræðu skal greiða »sómasamlega borgun« ef beðið hefir verið um ræðurnar; annars þarf ekkert að borga þær. b) Fyrir hjónavígslu minst 6 ál.; um ræðu er sama að segja og við líksöng. c) Fyrir barnskírn minst 3 ál. d) Fyrir kirkjuleiðslu 2 ál. e) Fyrir barnsfermingu minst 12 ál. — Auk þess má hér telja: f) Fyrir prestsseðil 12 au. g) Fyrir flest vottorð úr kirkjubókum 66 au., en helming þess að eins af þurraabúðarmönnum, lausamönnum, daglaunamönnum og hjúum. Fátæklingar fá öll slík vottorð gefins. h) Fyrir yfirskoðun kirknareikninga 3 ál., nema ef kirkjan er í umsjón safnaðarins, þá 2 kr. — Fyrir sveitarlimi, og þá, sem fyrir fátæktar sakir eru lausir við sveitargjöld skulu prestar vinna öll aukaverk ókeypis; þó á prestur líksöngseyri fyrir sveitarómaga, ef afgangur hefir orðið af eignum þeirra, þegar sveitin hefir fengið skuld sína greidda. — Veita skal sá, er prests þarf með, honum ókeypis flutning á sjó, og

fylgdarmann á landi, en hvorki fararskjóta né ferðakaup.

Gjalddagi á prestsgjöldum er: á tíundum um sumarmál, á lambsfóðri, ef eigi er fóðrað 10. maí, á dagsverki, ef ei er unnið, offri og lausamannagjaldi 31. des., og á aukaverkum samstundis. Reikningsár prestsgjalda er frá fardögum til fardaga.

III. Kirkjugjöld.

(Sömu lög og við 12. gr.)

13. GR. — 1.—2. *Fasteignar- og lausaffjártíund* greiðist kirkju alveg eins og presti.

3. *Ljóstoll* heilan (= 4 pund tólgar) skal hver búandi eða húsráðandi gjalda, sem heldur hjú, hvort sem hann er karl eða kona, giftur eða ógiftur. Hálfan ljóstoll gjalda húsráðendur og húsmenn hjúalausir, einhleypir menn og vinnuhjú, er tíunda $\frac{1}{2}$ hundr. eða meira. Börn, yfir 16 ára, er vinna hjá foreldrum sínum, eru talin hjú.

4. *Lausamenn* og *lausakonur* greiði 50 aur. til kirkju á ári.

5. *Kirkjugjald* af *húsum* (lög 19. sept. 1879 og 2. okt. 1891), sem eigi eru notuð við ábúð á jörð, er metin er til dýrleika, og eru metin fullra 500 kr. virði, er 5 aur. af hverjum 100 kr. í virðingarverði þeirra, og greiðist af íbúanda; af minnu enn 100 kr. er ekkert gjald tekið. Sama gjald er og greitt af öðrum húsum, þótt eigi standi í kaupstað, ef eigi eru notuð við ábúð á jörð, t. d. síld- og fiski-húsum, ís-húsum o. fl.

Gjalddagi á tíund er sami og til presta, en á hinum liðunum 31. des.

6. *Legkaup* er 6 ál., en fyrir börn yngri en tvævetur 3 ál. Fyrir sveitarómaga ekkert, nema prestur hafi fengið líksöngseyri.

Reikningsár flestra kirkna er nú orðið frá nýári til nýárs.

— Ef *hljóðfæri* er í kirkju, skal söfnuðurinn kosta hljóðfærasláttinn (lög 22. maí 1890), nema forráðamaður kirkjunnar samþykki, að greiða megi kostnaðinn að fullu eða nokkuru af kirkjufé, og héraðsfundur samþykki. Sóknarnefnd jafnar gjaldinu, með samráði við prest, á alla sóknarmenn, sem fermdir eru og ekki ómagar, helmingi jafnt á hvern, og helmingi eftir efnum og ástæðum.

7. *Kirkjugarðar* (lög 8. nóv. 1901).

Söfnuðir eiga að kosta girðingar um kirkjugarða með hliði og grind. Skal helmingi skift niður jafnt á hvern tilskildan mann, en helmingi jafnað eftir efnum og ástæðum. Ef gjaldið greiðist ekki, má taka það lögtaki. Niðurlagðan kirkjugarð skal slétta yfir, en engri jörð róta í 50 ár; enn ef einhverjir vilja ekki slétta yfir niðurlagðan garð, er skylt að halda girðingu við í 15 ár en lengur eigi.

IV. Skattar.

A. *Skattar af ábúð og lausafé* (lög 14. des. 1877).

14. GR. — I. *Ábúðarskattur* er greiddur af öllum jörðum og jarðeignum, er metnar eru til

dýrleika. Þessi skattur er $\frac{2}{3}$ ál. af hverju jarðarhundraði, og geldur sá, er á jörðu býr, eða hefir hana til afnota.

2. *Lausafjárskattur* er greiddur af öllu tíundbæru lausafé, 3: af öllu því, sem talið er upp til tíundar og lagt í hundruð í 11. gr. Skatturinn er 1 ál. af hverju lausafjrhundraði, en af minnu en $\frac{1}{2}$ hundr. er ekki goldið. Áður en skattur þessi er tekinn, skal $\frac{1}{7}$ lifanda penings dreginn frá framtalinu.

B. *Húsaskattur* (lög 14. des. 1877).

15. GR. — *Húsaskattur* er greiddur af öllum húseignum, sem eigi eru notaðar við ábúð á jörð, sem metin er til dýrleika, og er fullra 500 kr. virði. Skatturinn er 1 kr. 50 au. af hverjum 1000 kr. í virðingarverði húsanna, og verður upphæð sú, er hann er greiddur af, að standa á heilu eða hálfu þúsundi. Undanþegnar þessu gjaldi eru kirkjur, skólar, spítalar, og öll hús, sem eru þjóðeign, eða til opinberra þarfa.

C. *Tekjuskattar* (lög 14. des. 1877).

16. GR. — 1. *Eignaskattur* er greiddur af öllum arði af jarðeign eða lausafé, er á leigu er sett, þá er arðurinn allur nemur 50 kr. Hann er 1 kr. af hverjum 25 kr. (= 4 %) sem tekjurnar nema í peningaverði.

2. *Atvinnuskattur* er greiddur af tekjum af allskonar atvinnu, nema landbúnaði og sjávarútvegi, ef tekjurnar nema yfir 1000 kr. Af 1000 kr. eða minna fé er skattur eigi gold-

inn, og minni tekjuauki kemur eigi til greina skattinum til hækkunar en 50 kr. Skattur þessi er af tekjum, er nema:

	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
á 2. þús.: 0.50 af hverjum 50; af fullum 2000:	10			
- 3. — : 0.75 - —	50;	- —	3000:	25
- 4. — : 1.00 - —	50;	- —	4000:	45
- 5. — : 1.25 - —	50;	- —	5000:	70
- 6. — : 1.50 - —	50;	- —	6000:	100
- 7. — : 1.75 - —	50;	- —	7000:	135
yfir 7 — : 2.00 - —	50;	- —	8000:	200

o. s. frv.

D. *Hundaskattur* (lög 22. maí 1890).

17. GR. — Skattur þessi er goldinn af hverjum heimilishundi, 4 mánaða og eldri; skal heimilisráðandi greiða 2 kr. af hverjum hundi, ef hann býr á jörð eða jarðarparti; aðrir skulu greiða 10 kr. af hverjum hundi.

E. *Vegabótagjald* (vegalög 13. apr. 1894, 11. gr. og 17. gr.).

18. GR. — Því er varið til að bæta sýsluvegi og hreppavegi, og er 1 kr. 25 au. fyrir hvern verkfæran mann í hrepp, 20—60 ára; greiðist það til sveitarsjóðs af bændum, og úr sveitarsjóði til sýslusjóðs það er fer til sýsluvega.

F. *Jafnaðarsjóðsgjald* (lög 4. júní 1898).

19. GR. — Það gengur til jafnaðarsjóðanna (norður-, austur-, suður- og vestur-amts); amtsráðin jafna því á hvert lausafjárhundrað í amtinu á hverju ári, og er það misjafnt eftir þörfum.

G. *Sýslusjóðsgjald* (lög 4. júní 1898).

20. GR. — Þessu gjaldi jafnar hver sýslunefnd niður á alla hreppa í sýslunni eftir samanlagðri tölu allra jarðarhundraða og lausafjórðunda í hverjum hreppi. Síðan er þeirri upphæð, er hverjum hreppi ber að greiða, jafnað niður á hreppsþúa, og greitt úr sveitasjóði eða heimtað saman á manntalsþingum.

H. *Styrktarsjóðsgjald* (lög 11. júlí 1890 og 18. des. 1897).

21. GR. — Allir karlar og konur, 20—60 ára að aldri, sem eru hjú fullvinnandi, þar á meðal börn hjá foreldrum, lausamenn og lausakonur, nema félausir menn og heilsulausir, og þeir er ómaga hafa fyrir að sjá, og þeir, sem hafa trygt sér framfæri eftir 65 ára aldur, skulu gjalda í styrktarsjóð handa alþýðufólki, karlmenn 1 kr., en kvenmenn 30 aur.

I. *Búnaðarskólagjald*.

22. GR. — Það er 1½ skildingur (rúmir 3 au.) af hverju jarðarhundraði, og *greiðir ábúandi* það.

— ATHGR. Skattar þessir og gjöld, sem talin eru í 14.—22. gr., heimtar sýslumaður saman á manntalsþingum (nema jafnaðarsjóða- og sýslusjóðsgjald ekki nema á sumum stöðum); það eru þinggjöld manna.

J. *Erfðagjald*.

23. GR. — Erfðagjald greiðist, ef arfurinn nær 200 kr., eftir að skuldir eru frá dregnar, og það annað, er taka má af óskiftu búi; er það

$\frac{1}{2}$ af hundr., ef arfurinn hverfur til eftirlifanda manns eða konu, foreldra eða barna, en $4\frac{1}{2}$ af hundr., ef arfurinn fellur til útarfa. Af því, er erfinginn fær fyrirfram upp í arf, skal ekki greiða *erfðagjald*.

K. *Útflutningsgjöld* (sbr. lög 4. nóv. 1881, 13. apr. 1894, 6. marz 1896, um hvalafurðir 11. nóv.).

24. GR. — Útflutningsgjöld af vörum eru þessi:

	Kr.
1. af hverjum 100 pd. af saltfiski eða harðfiski	0.10
2. - fiski, er flyzt út hálfhertur, saltaður eða nýr, af hverjum 100 fiskum	0.20
3. - 100 pd. sundmaga	0.30
4. - hverri tunnu af hrognum	0.15
5. - hverri lýsistunnu nema hvallýsi	0.30
6. - hverri tunnu hvallýsis	0.50
7. - hverjum 100 pd. af laxi	0.30
8. - hverjum 100 pd. af öllum öðrum niðursoðnum fiski	0.10
9. - hverri síldartunnu (120 pt.) í hverjum umbúðum sem er	0.20
10. - hverjum 100 pd. af heilagfiski	0.05
11. - hverjum 100 pd. af kola, nýjum eða söltuðum	0.03
12. - hverjum 100 pd. af hvalskíðum	1.00
13. - hverjum 100 pd. af hvalkjöts- mjöli	0.25
14. - hverjum 100 pd. af hvalgúanó (á- burði)	0.10
15. - hverjum 100 pd. af hvalbeinamjöli	0.10

Af minna en helmingi nefndra upphæða, rúmmáls eða vigtar, greiðist ekkert.

L. Aðflutningsgjald (tolllög 8. nóv. 1901).

25. GR. — Tollar greiðast af aðfluttum vörum, sem hér segir:

	Kr.
1. af alls konar öli af potti	0.05
2. - brennivíni, 8 ⁰ eða minna - —	0.40
3. - brennivíni 8—12 ⁰ - —	0.60
4. - brennivíni yfir 12 ⁰ . . . - —	0.80
5. - öðrum drykkjum brendum: rommi, konjakki, arraki, whisky o. fl., 8 ⁰ eða minna - —	0.60
6. - sömu drykkjum 8—12 ⁰ - —	0.90
7. - sömu drykkjum yfir 12 ⁰ - —	1.20
8. - rauðvíni, hvítum borðvín- um og messuvíni - —	0.15
9. - öllum öðrum vínföngum . - —	0.60
10. - bittersamsetningum, sem ætlaðir eru ósamsettir til drykkjar - —	0.75
11. - öðrum bittertegundum (es- sens, elíxir o. fl.) af pela - —	1.00
12. - tóbaki allskonar - pd.	0.50
13. - vindlum - —	2.00
14. - vindlingum (cigarettum) . - —	1.00
15. - kaffi og kaffibæti - —	0.10
16. - sykri og sýrópi - —	0.05
17. - tegrasi - —	0.30
18. - súkkulaði - —	0.10
19. - öllum brjóstsykur- og kon- fekttegundum - —	0.30

Brot úr tolleiningu, er nemur helmingi eða meir, telst sem ein tolleining, en minni brotum er slept.

Þó að vörutegundir þær er taldar eru undir tölul. 5—11 sé fluttar í smærri flátum, en til er tekið, skal greiða sama gjald af þeim, og til er tekið. Tóbaksblöð, sem ætluð eru til baðlyfja, og flutt að undir umsjón yfirvalda, eru undanþegin tollgjaldi.

M. *Leyfisbréfabjöld.*

26. GR. — Hin helztu leyfisbréf, sem amtmaður, landshöfðingi eða ráðherra gefur út, eru þessi:

1. Vígslubréf hjóna (undanþága frá lýsingum), kostar 10 kr.

2. Hjónaskilnaðarleyfi, aldursleyfi til að giftast, undanþága frá að hafa svaramenn, leyfisbréf fyrir andlegrar stéttar menn til að giftast kvenmanni, er brotleg hefir orðið í legorði, uppreist fyrir prestsekkjur, er þannig hafa gerst brotlegar, leyfisbréf til að nota óviðkomanda prest, lögaldursleyfi, verndarbréf fyrir gjaldþrota menn, leyfisbréf til að vera skiftaforstjóri án dómsvalds, leyfisbréf til að fá ógildingardóm á skuldabréfi eða eignardóm fyrir fasteign, leyfisbréf til ættleiðingar, leyfisbréf til að hafa grafreit, þar sem hvorki er kirkja eða bænahús, leyfisbréf til að leiða ný vitni og leggja fram ný skjöl í máli (fæst ókeypis ef beiðandi hefir gjafsókn) — kostar hvert 33 kr. 66 au.

3. Uppreist til að áfrýja héraðsdómi til yfirdóms, þótt 6 mánuðir sé liðnir, kostar 37

kr. 33 au., einnig 18 kr. 66 au., eða fæst ókeypis ef beiðandi hefir gjafsókn.

4. Leyfisbréf til að ganga að eiga ekkju bróður síns, föðurbróður eða móðurbróður, eða föðursystur eða móðursystur konu sinnar látinnar (fæst einnig fyrir 33 kr. 66 au.) og leyfisbréf til lyfjasölu — kosta 68 kr. 66 aura.

5. Staðfestingar á kaupmálabréfum, arfleiðsluskrám og félagssamningum kosta frá 127 kr. 33 au. til 33 kr. 66 au. og geta stundum fengist ókeypis.

6. Leyfisbréf til málasamsteypu (til að höfða mál í einu lagi gegn fleirum, eða fyrir fleiri, að höfða mál gegn sama manni), leyfisbréf til að áfrýja dómi, þó málið ekki nemi lögboðinni upphæð, leyfisbréf til að koma fram með nýjar varnar- eða sóknarástæður í æðra rétti, leyfisbréf til að æðri réttur megi dæma mál að aðalefninu til — þó það sé eigi gert í hinum áfrýjaða dómi — kosta hvert 15 kr.

7. Verzlunarleyfi, hvort sem er í kaupúni eða í sveit, kostar 50 kr.

8. Leyfisbréf fyrir lausamensku kostar karlmann 15 kr. en kvenmann 5 kr. en fæst ókeypis ef umbiðjandinn er fullra 30 ára.

Tvö hin síðastnefndu leyfisbréf gefur sýslumaður út.

V. Aukatekjur lækna.

(Lög 13. okt. 1899.)

27. GR. — Þegar læknir er sóttur, ber að greiða honum 3 kr. fyrir hverjar 12 stundir, sem hann er á ferð eða að læknisstörfum, og

að því skapi fyrir kafla úr 12 stundum (3: 25 au. fyrir klukkutímann), og leggja honum til hest og fylgd, eða bát og menn, eftir því sem á stendur. Ef hann leggur sér sjálfur til far-kost, skal honum endurgoldið það eftir því, sem tíðkast í því bygðarlagi.

Kr.

1. Fyrir að gefa ráð og reglur heima, eða vitja sjúkra eigi lengra en $\frac{1}{10}$ mílu frá heimili sínu og gefa þar út fyrir-sögn eða resept, gera smáskurð og binda um, draga út tönn, ná þvagi af manni eða því um líkt, ber lækni alt að . . . 1.00
En komi sjúklingur þrisvar eða oftár til lækni á heimili hans eftir umtali við hann, eða hann vitji sama sjúklings oftár en þrisvar, færist borgunin niður um helming. Sé lækni leitað á nóttu, tvöfaldast borgunin.
2. Fyrir ferð út á skip, er liggur á höfn 4.00
3. Fyrir að kippa í lið, stinga á manni og taka af fingur eða tá 2.00
4. Fyrir að binda um beinbrot. 3.00
5. Fyrir að taka af stærri limi eða gera stóran skurð 8.00
6. Fyrir að hjálpa sængurkonu með eða án verkfæra. 4.00

Ef læknar þurfa aðstoðar við meiri háttar skurði, skal og greiða borgun fyrir þá aðstoð.

Fyrir önnur störf lækna, er embætti þeirra snerta, skal borga sem hér segir:

Kr.

1. Fyrir líkskoðun 2.00
2. Fyrir uppskurð á líki 16.00

3. Fyrir kemiska rannsókn, eða skoðun með smásjá, ef um eitrun er að ræða (þó skal ekki borga það sérstaklega, þegar lík er skorið upp).	Kr.
4.00
4. Fyrir að rannsaka heilsufar manns, eðli sjúkdóms, geðveiki, getnaðarhæfileika, hvort barn sé fullburða og annað því um líkt	3.00
Ef fleiri eru rannsakaðir saman af sama tilefni	2.00
5. Fyrir að rannsaka matvæli, meðul, sjóskemdar vörur, hús eða því um líkt, ásamt vottorði	3.00

Ef meira en 5 stundir ganga til einhvers af þessum störfum, skal borgunin tvöfaldast.

VI. Borgun til yfirsetukvenna.

(Sbr. lög 17. des. 1875, reglugj. 17. nóv. 1892, 16. gr., lög 13. nóv. 1894.)

28. GR. — Yfirsetukonu ber að greiða að minsta kosti 3 kr. fyrir að sitja yfir konu auk ókeypis fararbeina fram og aftur, og 1 kr. fyrir hvern dag, sem hún er lengur en 1 dag. Fyrir að taka blóð, setja stólpípu o. fl. ber henni 25 au.

VII. Borgun til hreppstjóra og annarra, sem gera réttarverk.

(Lög 13. jan. 1882 og 13. des. 1895.)

29. GR. — Fyrir birting á fyrirkalli, stefnu, dómi, uppsögn, málskröfu o. fl. 1 kr. fyrir hvern, er birt er; í hjúamálum og skuldamálum, er eigi nema 50 kr., þó eigi nema 50 au. Skiftist jafnt milli stefnuvottanna.

Fyrir að lesa upp eða festa upp auglýsingu um uppboð, skifti o. fl. við kirkju eða á öðrum opinberum stað ber hreppstjóra 50 au. fyrir hvern stað nema við hans eigin sóknarkirkju; þar greiðist ekkert.

Fyrir fjárnámsgerðir 1 kr. af hverjum, er fjárnám er gert hjá. Vottarnir fá 25 au. hvor.

Þegar hreppstjóri heldur uppboð fyrir hönd sýslumanns, falla uppboðslaunin til hans óskert, sé þau ekki hærri en 8 kr. Það sem umfram er, fellur í landssjóð. Sýslumaður á að halda öll uppboð, er ætla má að hlaupi meira en 200 kr. nema forföll banni.

Fyrir skoðunar- og virðingargerðir á lausafé skal borga virðingarmönnum til jafnra skifta eftir fjárhæð gerðarinnar:

Fyrir alt að 500 kr. greiðist	3 kr.
— yfir 500—1000 kr. greiðist	4 —
— — 1000—2000 — —	5 —
— — 2000 — — — —	6 —

Sama greiðist og fyrir aðrar skoðanir og virðingargerðir fyrir hönd sýslumanns, ef gjörðin miðar að því, að fá fjárhæð ákveðna með mati — annars 3 kr. á dag.

Fyrir úttekt greiðist hverjum úttektarmanni 2 kr. á dag. Fyrir skoðunar og virðingargerð á fasteign, sem eigi er fyrir hönd sýslumanns, bera hverjum 2 kr., og 1 kr. að auki, þeim er bókar gjörðina. Fyrir skifti á húsum og jörðum sama gjald. Fyrir skoðun og virðing á lausafé (t. d. upp í álag) 2 kr., til jafnra skifta milli beggja.

Vottar við réttargerðir fá jafnan 50 au. fyrir hverja.

Auk þessara gjalda, sem nú eru talin, fá og stefnuvottar, hreppstjórar, matsmenn og úttektarmenn *ferðakostnað*, ef þeir þurfa að fara lengra frá heimili sínu en *eina* mílu á landi eða *hálf*a á sjó, 50 au. fyrir hverja mílu á landi og *hálf*a mílu á sjó. Þóknun þessi greiðist fyrir ferðina fram og aftur, en má þó ekki fara fram úr 2 kr. fyrir hvern. Ef staðurinn, sem gjörðin fer fram á, er svo fjarri, að þeir verði lengur en 10 stundir frá heimilum sínum, á hver þeirra að fá 3 kr. í fæðispeninga.

VIII. Borgun til sáttanefnda.

(Tilskip. 20. jan. 1797.)

30. GR. — Fyrir að gefa út fyrirkall til sáttfundar eru greiddir 50 au. Fyrir sáttagerð greiðist sáttanefndinni 83 au. og fær fyrri sáttamaður $\frac{2}{3}$ þess, en hinn $\frac{1}{3}$; hafi eigi öðruvísi verið um samið, greiðir stefnandi þar af 33 au. og stefndi 50 au. Komist eigi sátt á, fellur þessi borgun niður. Ferðakostnað eiga sáttanefndarmenn að fá af almannafé.

IX. Borgun til sýslumanna, bæjarfógeta o. fl. fyrir réttarverk.

31. GR. I. KAFLI. — Aukatekjur, dagpeningar, ferðakostnaður o. fl. til sýslumanna, bæjarfógeta o. fl. manna. (Lög um þetta efni 2. febr. 1894.)

Fyrir að skoða skjöl útlendra fiskiskipa skal greiða 10 au. af hverjum tonn, ef skipið

·hefir eigi fyrri komið á íslenzka höfn í þeirri ferð að landinu, ella 5 au. (sbr. lög 17. des. 1875). Þegar hreppstjóri skoðar skips skjöl fyrir hönd lögreglustjóra, skal gjaldinu skift jafnt milli þeirra. Fyrir eftirrit úr embættisbókum, eða skjölum úr skjalasöfnum, skal greiða embættismanni 50 au. fyrir örk, en fyrir $1\frac{1}{2}$ örk og minna 25 au. Í dómsmálum, sem nema minna en 50 kr., skal að eins greiða helming þessa gjalds. Fyrir ritföng ekkert, nema innbinding, ef hennar þarf. Í opinberum málum, gjafsóknarmálum, hjúamálum og í lögreglumálum um meðgjöf með óskilgetnum börnum, svo og þegar málsaðilar eru eftir lögunum undanþegnir því að greiða réttargjöld í héraði, skal engin ritlaun gjalda, en í gjafsóknarmálum skulu ritlaun þau, er gjafsóknarhafandi hefði átt að greiða, goldin af hinum málsaðila, þegar hann með dómi er skyldaður til að greiða málskostnaðinn. Á öllum réttargjörðum og eftirritum skulu vera ekki minna en 28 línur á blaðsíðu og 32 stafir í línu, eða, ef reikningar eru eða virðingar, 24 stafir, ef spázián er ein, en 16, ef tvær spáziur eru. Í dómsmálum og flestum öðrum réttargjörðum ber að endurgjalda embættismanni ferðakostnað eftir sundurliðuðum reikningi, sem amtmaður úrskurðar, en dagpeninga má sýslumaður eða bæjarfógeti ekki reikna sér nema í þeim tilfellum, er að neðan greina. Gjörðarbeiðendur mega sjá embættismanni fyrir ókeypis flutningi fram og aftur, ef þeir vilja það heldur en borga ferðakostnað. Ef fleiri gjörðir en ein eru gerðar í

sömu ferð, skal jafna niður kostnaðinum eftir hlutfalli réttu. Fyrir gjörðir á þingaferðum má embættismaður að eins reikna sér ferðakostnað fyrir töf við gjörðirnar. Á skipströndum ber lögreglustjóra eða umboðsmanni hans 6 kr. um daginn, en þó 9 kr. þá daga, sem hann verður að vera á fjöru til að sjá um björgun lengur en 8 stundir. Sömu dagborgun (6 kr.) greiði útflutningsstjóri lögreglustjóra fyrir tilsjón með útflutningum. Fyrir að mæla skip eru 4 kr. í dagpeninga, og sömu dagpeninga, þegar gera þarf tollrannsóknir. Fyrir að gefa hjón saman í borgaralegt hjónaband eru 3 kr. í dagpeninga. Í framangreindum tilfellum ber einnig að greiða ferðakostnað, eins og áður er sagt.

32. GR. 2. KAFLI. — Aukatekjur, sem renna í landssjóð (sbr. lög um aukatekjur, er renna í landssjóð 2. febr. 1894).

1. *Dómsmálagjöld.* — Fyrir stefnu skal gjalda 50 au., þegar málsaðili í stað þess að gefa út fyrirkallsseðil beiðist þess, að stefnan verði gefin út með nafni dómarans og innsigli. Fyrir að taka fyrir mál, þar með talin ritun í dómsmálabókina, skal gjalda 1 kr. Fyrir að leggja dóm á mál skal gjalda 1 kr. um leið og málið er tekið til dóms. Fyrir skriflega frávísun skal greiða sama gjald. Fyrir að yfirheyra vitni skal gjalda 30 au. fyrir hvert þeirra. Fyrir gagnspurningar skal ekki greiða sérstaklega. Fyrir að kveðja menn í rétti til skoðunar-gjörða eða annara slíkra gjörða skal gjalda

30 au. fyrir hvern hinna dómkvöddu, og 1 kr. fyrir að taka málið fyrir. Sama gjald skal greiða fyrir eiðfesting gjörðarinnar, svo og fyrir sérhverja eiðfestingu, nema um vitni sé að ræða. Fyrir að staðfesta og innsigla réttargjörðir eða önnur eftirrit, sem út eru gefin í gjörðarformi, skal gjalda 50 au. fyrir hvert. Þegar mál það, er ræðir um, varðar eigi meiru en 50 kr., skal að eins greiða helming hinna áðurnefndu vanalegu gjalda. Í hjúamálum skal eigi gjalda nema 50 au. alls, en í lögreglumálum um meðgjöf með óskilgetnum börnum skal engin gjöld greiða í héraði. Fyrir bókun á yfirlýsing um eitt eða annað, sem ekki snertir neitt mál, sem áður hefir verið tekið fyrir og er til meðferðar fyrir réttinum, skal sá, er þessa beiðist, greiða 50 au. og 1 kr. að auk fyrir að taka málið fyrir. Við landsyfirdóminn skal ávalt greiða tvöfalt gjald á við það, er borga hefði átt í héraði. Í opinberum málum og gjafsóknarmálum skal engin réttargjöld greiða, en í gjafsóknarmálum skulu réttargjöld þau, er gjafsóknarhafandi hefði átt að greiða, goldin af hinum málsaðila, þegar hann er skyldaður með dómi til að greiða málskostnaðinn.

2. *Fógetagjörðir.* — Fyrir kyrsetningargjörð eða lögbann, svo og fyrir fjárnámslögtafs- eða löggæmslugjörð, sem fram fer á fjármunum — en til fjármuna teljast eigi að eins lausafé og fasteignir, heldur og skuldakröfur á hendur öðrum og önnur þau fjárréttindi, sem greinir um í 3. kapítula laga 4. nóvember 1887 um

aðför — skal gjalda í hlutfalli við fjárupphæð þá, sem gjörðarinnar er beiðst fyrir, eins og hér segir:

Þegar upphæðin er	25 kr. eða minni	0.75 kr.
— — — frá	25 — til	50 kr. 1.50 —
— — — —	50 — —	100 — 2.25 —
— — — —	100 — —	200 — 3.00 —
— — — —	200 — —	300 — 3.50 —
— — — —	300 — —	400 — 4.00 —
— — — —	400 — —	1000 — 5.00 —
— — — —	1000 —	6.00 —

Fyrir að kyrsetja mann skal gjalda 6 kr.; séu fjármunir jafnframt kyrsettir, skal gjalda fyrir það sem að framan er sagt. Fyrir lausnargjörð skal gjalda hið sama, þegar fé með henni er laust látið, en 6 krónur, sé kyrsetning manns með henni niður feld. Fyrir rannsókn, sem haldin er eftir beiðni einstakra manna, skal gjalda 1 kr. Fyrir útburð manns af jörðu eða húsi og fyrir innsetning á jörð eða í hús til umráða, skal gjalda 2 kr. Sama gjald skal greiða fyrir aðrar fógetagjörðir, er fara fram á eitthvað það, er eigi verður metið til peningaverðs. Fyrir skoðun á líkamsáverka eftir beiðni einstakra manna skal gjalda 2 kr. Fyrir skoðun á fundnum líkum skal ekkert gjald greiða.

3. *Þinglýsingar.* — Fyrir að þinglýsa afsalsbréf, veðskuldabréf, fjárnámsgjörð, skiftabréf, kaupmála hjóna eða önnur skjöl, sem þinglesin eru sem eignarheimild fyrir fasteign, eða til þess að leggja haft á fasteignir og fyrir að

rita á skjöl þessi og rita þau inn í bækurnar, svo og fyrir að þinglesa, rita á og bóka skjöl, sem leggja haft á lausafé, skal gjalda í hlutfalli við fjárupphæð þá, er skjalið hljóðar um, eins og hér segir:

Þegar upphæðin er	100 kr. eða minni	0.75 kr
—	—	- frá 100 - til 200 kr. 1.00 -
—	—	- - 200 - - 500 - 1.50 -
—	—	- - 500 - - 1000 - 2.00 -
—	—	- - 1000 - - 2000 - 3.00 -
—	—	- - 2000 - - 3500 - 4.00 -
—	—	- - 3500 - - 5000 - 5.00 -

og sé upphæðin meiri, skal gjalda 6 kr., hversu há sem hún er. Gjald það, er síðast er nefnt, skal og greiða, sé upphæð sú óákveðin, sem skjalið greinir um, t. a. m. þegar veð er sett fyrir skuldir, er síðar verða stofnaðar. Nú er upphæðin ákveðin í öðrum aukum en peningum, og skal þá meta þá til peningaverðs eftir almennum reglum. Nú er árlegt afgjald áskilið um óákveðinn tíma og skal þá gjalda sem fyrir 25 sinnum stærri fjárupphæð; en sé afgjaldið áskilið fyrir lífstíð, skal gjaldið að eins talið af 5-faldri upphæðinni; sé áratiltekið, skal afgjaldið talið saman fyrir öll árin, en þó skal aldrei af meiru gjalda en af upphæð afgjaldsins 25-faldri. Fyrir að þinglesa og bóka skjöl, er hljóða um efni, sem eigi verður metið til ákveðins verðs, eða skjöl, sem ekki eru um afsal eða haft á fasteignum eða lausafé, skal gjalda 1 kr. Séu þess konar skjöl þinglesin við landsyfirdóminn skal gjalda

2 kr. Þegar þinglesa skal heimildarskjal eða bréf um haft á eignum, skal hlutaðeigandi embættismaður líta eftir því, hvort útgefandi þess hefir sjálfur eignarheimild fyrir eign þeirri eða munum, sem hann ráðstafar, eða hvort nokkuð það hafi þinglesið verið áður, er ónýtt geti eða rýrt gildi skjalsins, og rita að eins á skjalið, að það hafi verið þinglesið, ef enginn brestur eða tálmun finst; ella skal rita athugasemd á skjalið um heimildar-brest hans eða um hið áður lesna heftingar-bréf, og skal greiða fyrir það helming gjalds þess, er nefnt er á bls. 42, en þó aldrei minna en 50 au. og aldrei meira en 1 kr. 50 au. Þegar fengnar eru betri skýrslur eða frekari heimild, og áritunin því næst verður af máð, skal greiða fyrir það sama gjald og fyrir að gera hana. Fyrir að aflýsa skjali og afmá það úr veðbréfabókinni, svo og fyrir að aflýsa afborgun á veðskuld og gera áritun um það á veðskuldabréfið, skal greiða helming gjalds þess er greinir um á 36. bls., þó eigi minna en 50 au.; á afborgun skal miða gjaldið við stærð hennar. Nú krefst einhver vottorðs úr afsals- og veðbréfabókunum um eignarheimild á fasteign og um höft þau, er á henni hvíla, og skal hann gjalda fyrir það 1 kr. Vottorð þau, er stjórn landsbankans krefst úr greindum bókum um fasteignir þær, sem menn ætla að veðsetja gegn láni úr bankanum, skulu gefin ókeypis, ef þau eru ætluð bankanum einum til afnota. Nú er sama skjalið þinglesið í fleiri þinghám en einni, og skal þá greiða gjöld þau, sem að framan getur um, fyrir hverja þinglýs-

ing. Fyrir þinglýsingar og aflýsingar á veði því, sem sett er landsjóði fyrir innheimtu á tekjum hans, skal ekkert gjald greiða. Svo er og um þinglestur og aflýsingar á uppskriftargjörðum þeim á eignum þurfalinga og yfirvaldsúrskurðum um sviftingu á fjárforráði þeirra, sem greinir um í 3. 4. gr. laga nr. 20, 4. nóv. 1887.

4. *Skiftagjöld.* — Í öllum þeim búum, sem skiftaráðandi eða skiftaforstjóri án dómvalds fer með og lýkur skiftum í, skal greiða í skiftagjöld 1 % af öllum eignum búans án tillits til skulda, er á því hvíla. Þó skal ekkert gjald greiða í þeim búum, þar sem eigurnar nema ekki 200 kr. að frádregnum útfararkostnaði í dánarbúum. Fyrir að gefa út innköllun til skuldheimtumanna skal greiða, þegar eignir búans umfram skuldir þess eru eigi meiri en 200 kr. 1 kr. Séu þær meiri en 200 kr., en ekki meiri en 1000 kr., 2 kr. Séu þær meiri en 1000 kr., 4 kr. Í gjaldþrotabúum og búum, sem ekkert eiga umfram skuldir, skal ekkert gjald greiða fyrir innköllun þessa.

5. *Uppboðsgjöld.* — Hin almennu uppboðslaun, er ávalt skal greiða, nema þar sem eftirfarandi greinar veita heimild til annars, eru 4 af hundraði. Þegar seld eru við opinbert uppboð hús, jarðir og aðrar fasteignir, svo og þilskip—séu þau eigi ósjófær—hlutarbréf, skulda-bréf og aðrar skuldakröfur, leigumálaréttur og önnur þess konar réttindi, skal gjalda í uppboðslaun af hinum fyrstu 2000 kr. 2 %, af upphæð yfir 2000 kr. til fullra 6000 kr. 1½ %, af upphæð yfir 6000 kr. til 60000 1 %,

af upphæð sem er meiri en 60000 kr. $\frac{1}{2}$ 0/0. Þegar leigumálaréttur er seldur við uppboð, skal að eins reikna uppboðslaun af hinu árlega afgjaldi. Nú eru verzlunarvörur seldar við uppboð og svo mikið í einu, að hvert hamarshögg nemur minst 30 kr., og skulu þá uppboðslaun af upphæð þeirri, sem uppboðið nemur meiru en 600 kr. (en af hinum fyrstu 600 kr. skal ætíð greiða fult gjald, 4 0/0) ákveðin eins og hér segir: Af upphæð frá 600 kr. til fullra 2000 kr. 2 0/0, af upphæð meiri en 2000 kr. til fullra 4000 kr. $1\frac{1}{2}$ 0/0, af upphæð meiri en 4000 kr. til fullra 8000 kr. 1 0/0, af upphæð meiri en 8000 kr. til fullra 16000 kr. $\frac{1}{2}$ 0/0, og af upphæð, sem nemur meiru en 16000 kr. $\frac{3}{8}$ 0/0. Fyrir að semja uppboðsauglýsing og gefa út af henni svo mörg eintök, sem þörf er á, skal gjalda 1 kr. Þegar uppboð er haldið á fasteign o. s. frv., en sala fer þó eigi fram við uppboðið, svo og þegar hamarshögg er gefið upp á væntanlegt samþykki, en það bregzt, skal gjalda 4 kr. fyrir árangurslaust uppboð. Þegar einhver lætur bjóða upp fleiri en einn sérstakan hlut í einu, eða eign er boðin upp í pörtum, skal þó eigi gjalda meira en 10 kr. alls fyrir árangurslaust uppboð. Við lausafjár-
 uppboð skal gjalda 10 au. fyrir hvert númer, sem boðið er upp en þó eigi selt, og við uppboð á verzlunarvörum í svo stórum skömmtum, sem segir hér að framan, skal gjalda 20 au. fyrir hvert númer, sem boðið er upp, án þess að verða selt. Fyrir uppboð á eftirlátnum munum þurfalinga skal ekkert gjald greiða. Fyrir

að gefa út afsalsbréf fyrir fasteign, er seld hefir verið við uppboð, skal gjalda 2 kr., ef kaupverðið er eigi meira en 2000 kr., 4 kr. ef það er meira en 2000 kr. og fer þó eigi fram úr 6000 kr., en 6 kr. ef það fer fram úr þeirri upphæð. Fyrir undirboðsþing skal greiða 4 kr. Þó skal ekkert gjald greiða fyrir undirboðsþing þau, sem getur um í tilskipun 20. apríl 1872 um bæjarstjórn í kaupstaðnum Reykjavík, 27. gr., tilsk. 4. maí 1872 um sveitarstjórn á Íslandi, 24. gr., lögum 8. okt. 1883 um bæjarstjórn á Akureyri, 26. gr., og lögum s. d. um bæjarstjórn í Ísafjarðar-kaupstað, 27. gr.

6. *Nótariálgjöld.* — Fyrir afsögn á víxli, er notarius gerir fyrir skort á samþykki eða greiðslufall, skal gjalda eins og hér segir:

Þegar víxillinn nemur 1000 kr. eða minni upphæð, 2 kr., þegar víxillinn nemur meiru en 1000 kr. og alt að fullum 4000 kr., 4 kr., þegar víxillinn nemur meiru en 4000 kr. og alt að fullum 10000 kr., 5 kr., þegar víxillinn nemur meiru en 10000 kr., 6 kr.

Gjald þetta skal greiða, ef gerðin hefir verið byrjuð, enda þótt gerðarbeiðandi láti eigi leiða hana til lykta; fyrir eftirrit af afsagnargerðinni skal ekkert gjald greiða. Fyrir aðrar afsagnargerðir, svarkröfur, stefnubirting, er notarius framkvæmir, svo og aðrar þess konar gerðir skal gjalda 2 kr. Nú skal framkvæma slíka gerð á fleiri stöðum en einum, og skal þá greiða fult gjald á hinum fyrsta stað, en að eins 1 kr. fyrir hvern hinna stað-

anna, sem gerðin fer fram á eftir kröfu gerðarbeiðanda. Fyrir að bera eftirrit saman við frumritið og staðfesta það skal gjalda 25 au. fyrir hverja örk, sem eftirritið nemur, þegar það er ritað eins og að lögum á að vera, en fyrir það, sem minna er en $\frac{1}{2}$ örk, skal þó að eins gjalda 12 aura. Þegar gerður er samningur, arfleiðsluskrá, umboðsskjal eða aðrir þess konar gjörningar fyrir notarius, eða gengið er við áður sömdu skjali í viðurvist hans, og hann gefur út um það nótarial-vottorð í lögmætu formi, skal gjalda fyrir það 1 kr. Fyrir að taka á móti og gefa út skipstjóra-mótmæli, er ákveða skal ábyrgðargjald eða skipskaðabætur, skal gjalda 8 kr.

7. *Ýms önnur gjöld.* — Fyrir að gefa út vegabréf skal gjalda 30 au. fyrir hvern þann, er vegabréfið hljóðar um, en 50 au. sé ferðinni heitið til útlanda. Þó skal að eins greiða helming gjalds þessa fyrir vegabréf handa húsmönnum, þurrabúðarmönnum, daglaunamönnum, vinnuhjúum og öðrum, er setja má jafnhliða þessum mönnum. Fyrir sérhvert mál eða kvarða, sem bæjarfógeti eða sýslumaður löggildir og brennimerkir, skal gjalda 15 au. Fyrir borgarabréf sem skipstjóri skal gjalda 4 kr. og fyrir borgarabréf sem handiðnamaður 2 kr. Fyrir að löggilda og setja innsigli á verzlunarbók skal gjalda 2 kr., en fyrir að löggilda viðskiftabók 15 au., hvort sem hún er stór eða lítil. Fyrir að gefa út leyfisbréf til lausamensku eftir tilskipun 26. maí 1863 skal gjalda 2 kr. Fyrir að gefa hjón saman í borgaralegt hjóna-

band, samkvæmt lögum um utanþjóðkirkjumenn 19. febr. 1886, og fyrir eftirrit af gjörningnum skal greiða 4 kr. Fyrir skýrslu um kaupmálagerð hjóna og þinglestur hans 1 kr. Kostnaður við *auglýsingu* kaupmála 1 kr.

X. Póstgjöld.

(Póstlög 13. sept. 1901.)

33. GR. — Með póstum má senda: 1. *laus bréf*, spjaldbréf, prentað mál í krossbandi eða einbrugðnu bandi, eða vörusýnishorn og snið; þessar sendingar mega eigi vera þyngri en 50 kvint; 2. *peningabréf*, eigi þyngri en 50 kv., og sé tilgreint hvað í þeim er; þau eiga að vera í þar til gerðum umslögum, og lökkuð með 2 lökkum; má að eins hafa signet á þau. Þau eru *ætlid* ábyrgðarbréf; 3. *böglar* í lokuðum umbúðum, er mega vera alt að 5 pd. með landpóstum á sumrum, en 1 pd. á vetrum, en alt að 10 pd. með skipum; tilvísunarbréf, sem með þeim fylgi, má ekki vera meira en 3 kv. nema lykill sé í því, en ekki er borgað fyrir það sérstaklega; 4. *póstávísanir*, á eyðublöðum póststjórnarinnar; 5. *blöð* og *tímarit*; mega eigi vega meira en 50 kv.; 6. *krossbandssendingar*; þær mega hafa sömu þyngd og böglar, en svo um búnar, að skoða megi innihaldið.

34. GR. — *Innanlands* er *burðareyrir* fyrir:

1. venjuleg bréf, er vega alt að 3 kv.	Kr.
(= 15 grömm)	0.10
2. bréf frá 3—25 kv.	0.20
3. bréf frá 25—50 kv.	0.30

Bréf þessi mega ei vera þyngri en 50 Kr.
kv., þykkri en 1 þml., né stærri en
arkarbrot pappírs.

4. spjaldbréf 0.05
5. spjaldbréf með borguðu svari 0.10
6. peningabréf sem venjuleg bréf, og að
auki 5 au. í ábyrgðargjald fyrir hverj-
ar 100 kr. eða minna; þó aldrei minna
en 16 au. ábyrgðargjald.
7. ábyrgðarbréf, sem venjuleg bréf, og
16 au. í ábyrgðargjald. Ef þau mis-
farast, borgar pósthjórnin þau með
20 kr.
8. böggulsendingar: a) með landpóstum
frá 15. apríl til 15. okt. fyrir hvert
pd. eða minni þunga 0.30
b.) með landpóstum frá 15. okt. til
15. apr. fyrir hver 25 kv. eða minni
þunga 0.25
c.) með skipum, ef eigi á að fara yfir
land, 10 au. fyrir hvern böggul, og
auk þess fyrir hvert pd. 0.10
9. póstháfanir fyrir hverjar 25 kr. eða
minna 0.10
10. blöð og tímarit: a.) 15. apr. til 15.
okt. hvert pd. 0.10
b.) 15. okt. til 15. apr. hvert pd. eða
minna 0.30
11. krossbandssendingar, hver 10 kv. eða
minna 0.03
og 0.16 fyrir ábyrgð, ef um er beðið.

Ef burðareyrir þessara sendinga er eigi borg-
aður fyrirfram, og þær merktar frímerkjum, tvö-

faldast burðargjaldið á öllum venjulegum bréfum en öðru eigi. Ef böglar eru mjög fyrirferðarmiklir í hlutfalli við þyngd, eða varlega þarf með þá að fara, hækkar burðargjaldið um þriðjung. Ef kvittunarmiði fylgir ábyrgðar- eða peningabréfum, verður að borga undir hann sem almenn bréf.

Fyrir kvittun fyrir sendingu á pósthúsi eða póstafrgreiðslustað, nema í póstkvittunarbók, sé, fyrir að leggja til lakk og innsigli á sendingu, fyrir að setja nauðsynleg merki á sendingu, fyrir að búa um peningabréf, og fyrir utanáskrift eða fyrir að fylla út fylgibréf eða póstávísun — skal borga 5 au. fyrir hvort um sig.

35. GR. — Til *Danmerkur* er *burðareyrir* fyrir:

	Kr.
1. venjuleg bréf alt að 3 kv.	0.16
2. frá 3—25 kv.	0.30
3. — 25—50 —	0.50

Um stærð bréfa og óborguð bréf sjá

34. gr.

4. spjaldbréf	0.08
5. spjaldbréf með borguðu svari	0.16
6. peningabréf sem venjuleg bréf auk	0.25
ábyrgðargjalds fyrir 100 kr. eða minna.	
7. ábyrgðarbréf sem venjuleg bréf og	
0.16 í ábyrgðargjald.	
8. böggulsendingar 0.25 hvern böggul,	
og hvert pd.	0.10
9. póstávísanir, hverjar 30 kr. eða minna	0.20
10. krossbandssendingar, hver 10 kv. eða	
minna	0.10

36. GR. — Milli *Íslands* og *annara landa* í alþjóða-póstfélaginu (en í því eru flest ríki í heimi nú orðið) er burðareyrir fyrir:

1. venjuleg bréf, sem vega 3 kv. (= 15 Kr.
grömm) eða minna, um alla Evrópu,
Asíu (nema Kína og Persaland *via* Suez),
til helztu eigna Evrópumanna í Afríku,
Bandaríkjanna í Ameríku og Kanada 0.20
Til Kína og Persalands yfir Suez, Aust-
ur- og Suður-Afríku, allrar Ástralíu og
Ameríku nema Bandaríkjanna í N.-A. og
Kanada 0.30
Burðargjald þetta tvöfaldast fyrir hver
3 kv. eða minna.
2. peningabréf fyrir hver 3 kv. eða minna
til nærfelt allra landa í Evrópu og
Algier 0.20. Ábyrgðargjald 0.16
Eftir verðupphæð er auk þess galdið
fyrir hverja 300 franka (= 216 kr. eða
minna 0.18
nema til Tyrklands (via Triest) og Grikk-
lands 0.25
NB. Verðupphæð er sumstaðar takmörk-
uð við 10000 fr., sumstaðar ekki; til
Englands má ekki senda stærra bréf
en 3000 fr. Verð peningabréfa má eigi
tiltaka nema í frönkum, og er þá 1 kr.
= 1 fr. 39 centím.
3. böggulsendingar a.) 10 pd. böгла má
senda til Austurríkis-Ungarns, Belgíu,
Frakklands, Grikklands, Hollands, Nor-
egs, Svíaríkis og Svisslands, og er
gjaldið undir böggulinn 1.08

	Kr.
En beina leið til Noregs	0.90
Og Þýzkalands	0.72
Til Korsíku og Serbíu.	1.44
Til Ítalíu og Rúmeníu	1.62
Til Portúgals 1.98, og Tyrklands 1.80	
eða 2.34.	

b.) 6 pd. böglar má senda:

til Spánar 1.62 og til Búlgaríu. . . .	1.98
Auk þessa verður og að borga fyrir	
verðupphæð til allra þessara landa fyr-	
ir hverja 300 fr. eða minna	0.18
nema til Grikklands, Tyrklands og	
Portúgal	0.25
og til Þýzkalands að eins	0.08

NB. Verð verður ætíð að tilgreina í frönkum, og tilvísunarbréf og tollskrár, er fást á pósthúsunum, að fylgja. Burðargjald greiðist fyrirfram.

Til Bretlands kosta böglar alt að 10	
pd.	1.62—1.80
Til Kanada 1 pd. 2.34—2.52, 1—3 pd.	
3.78—3.96, 3—5 pd.	5.22—5.40

NB. Böglar þessir mega ekki vera meira á neinn veg en 60 cm. (= tæpir 23 þuml.); þó mega þeir vera 85 cm. langir (= 32 þuml.), ef ummálið þar sem þeir eru breiðastir er eigi meira en 98 cm. (= 38 þuml. tæpir). Aukaborgun fyrir hverja 300 fr. verðs eða minna er 25 au.

XI. Flutningsgjöld

á hinum dönsku póstskipum.

37. GR. — A. *Fyrir farþega.*

	Á 1. káet.	Á 2. káet.	Á þilfari.
	Kr.	Kr.	Kr.
Milli Íslands og Kaupmanna-			
hafnar og Íslands og Leith	90.00	60.00	
Fram og aftur kr. 160.00,			
til Leith 144.00.			
Milli Færeyja og Íslands . .	45.00	36.00	
— Rvíkur og Stykkishólms	6.00	4.00	2.50
— — - Ísafjarðar . .	16.00	10.50	7.00
— — - Akureyrar . .	25.00	17.00	11.00
— — - Seyðisfjarðar	18.00	12.25	8.25
— Ísafj. - Akureyrar . .	10.50	7.00	4.50
— Seyðisfj. - Ísafjarðar . .	19.50	13.50	9.00
— — - Akureyrar . .	9.00	6.50	4.50

Fyrir börn 2—12 ára er hálfur farareyri. Ekkert fyrir yngri börn. Farþegar fullorðnir mega hafa með sér 100 pd. án flutningsgjalds, börn 50 pd. Fyrir það, sem framyfir er, skal borga eftir taxta. Fæði (án vins og öls) kostar á 1. káetu 4 kr. um daginn (fyrir börn hálfu minna), en á 2. káetu 2 kr. (1 kr.). Farþegar á 2. káetu mega fæða sig sjálfir hafna í milli á Íslandi, ef þeir vilja.

38. GR. — B. *Fyrir vöruflutning.*

a. Milli Íslands og Kaupmannahafnar.		Kr.
1. Bik, járn, kít, krít, sóða, síróp, stál og grænsápu, hver 100 pd.		1.25
2. Litarvörur (þungar), farfi, rúsínur, sveskjur, högl, skinn (söltuð), kaffi,		

	kandís, kartöflumél, mylnusteinar, málmar ósmíðaðir, tóbak, hverfisteinar, smjör, sykur, saumur, þakpappi, þaksteinar, gluggagler, öl í kössum og fl. þessháttar, hver 100 pd. . . .	Kr. 1.50
3.	Brauð í kössum og pokum, bækur, súkkul., leirvörur, leður, niðursoðnar vörur, lím, pappír, segldúkur, síldar-net, steiptar járnvörur, toppasykur, kaðlar, tvistur, olía og vín (á flöskum) í kössum, hver 100 pd.	2.00
	Fínt brauð í kössum, brauð í tunnum, korkur og te	3.00
4.	Litarvörur (léttar), baðmull, hampur, hör, nýlenduvörur ótilgreindar og fl. þess konar	3.50
5.	Lyf, vindlar, reyktóbak, (léttar) járnvörur, húsgögn úr tré, rúmföt, manúfaktúrvara, skósmíðaáhöld, eldspýtur og fl. þessháttar, hvert fet . . .	0.70
6.	Hafrar og malt í pokum og tunnum, hver 100 pd.	1.30
	Bygg, hveiti, kartöflur, maís, hrísgrjón og rúgur	1.15
	Bankabygg og baunir.	1.08
	Salt í tunnum og pokum.	0.75
	Peningar, fyrir þúsundið	2.00
	Brennivín á 500 potta fötum	14.00
	Brennivín, edik, spíritus, vín, hver $\frac{1}{1}$ tunna	3.75
	Cement og tjara	2.30
	Kalk, hvert fat	5.00
	Tígulsteinar og eldfastir steinar, hver 100 stykki	1.00

	Kr.
Trjáviður, hvert fet.	0.50
7. Hestar, hver	50.00
Kindur	6.00
Hundar	6.00
Harður fiskur og hert gæruskin, hver 100 pd.	2.00
Saltaðar gærur, húðir og tólg	1.10
Fiður.	3.00
Ull og ullarvara	2.75
Sundmagar	2.50
Saltfiskur	0.85
Æðardúnn	5.00
Lýsi í steinolúfötum, hvert fat. . . .	4.00
Lýsi í 120 pt. tunnum, hver tn. . .	2.65
Kjöt, lax og hrogn (saltað) hver tn.	2.65
Síld söltuð	2.35
Hangikjöt, rjúpur í kössum og hvalskiði hvert fet	0.65
Minsta flutningsgjald fyrir einstakar sendingar	1.50

b. Milli Íslands og Leith.

Hestar, hver	49.50
Hundar	5.85
Kindur	5.85
Tólg, söltuð skinn og húðir, hvert tonn	18.00
Kaðlar og færi	22.50
Járn og aðrar þungavörur	18.00
Salt og kol	12.50
Pappír, tvistur, bómullardúkar, segldúkar, netaslöngur.	36.00
Saltfiskur	15.75
Harður fiskur og hert skinn.	36.00

	Kr.
Ull og ullarvarningur, hvert tonn	54.00
Hrogn, rjúpur, lýsi, kjöt, lax, hver tunna	2.70
Öl brennivín, whisky	3.60
Leirilát í körfum, hvert fet	0.45
Léttar vörur í kössum og körfum . . .	0.68

Frá 1. okt. til 15. marz hækkar flutningsgjaldið um $16\frac{2}{3}$ 0/0.

Sá, sem sendir vörur á einni farmskrá svo flutningsgjald nemi minst 300 kr. fær 10 0/0 afslátt.

Priðji kafli.

Töflur til leiðbeiningar.

I. Rentutafla.

39. GR. — Tafla þessi er reiknuð út fyrir 100 kr. með 4 0/0, 5 0/0 og 6 0/0 rentu, fyrir 30 daga, 12 mánuði og 10 ár; gert er ráð fyrir að rentan sé lögð við höfuðstólinn í áratölunni.

Dag.	4 0/0	5 0/0	6 0/0	Dag.	4 0/0	5 0/0	6 0/0	Mán.	4 0/0	5 0/0	6 0/0
1	1	1	2	16	17	22	27	1	33	42	50
2	2	2	3	17	18	24	28	2	67	84	100
3	3	4	5	18	19	25	30	3	100	125	150
4	4	5.5	7	19	21	26	32	4	133	167	200
5	5	7	8	20	22	28	33.3	5	167	209	250
6	6	8	10	21	23	29.5	35	6	200	250	300
7	7	9.5	12	22	24	31	37	7	233	292	350
8	8	11	13	23	25	32	38	8	267	334	400
9	9	12	15	24	26	33.3	40	9	300	375	450
10	11	13	17	25	27	34	42	10	333	417	500
11	12	14.5	18	26	28	36	43	11	367	458	550
12	13	16	20	27	29	37	45	12	400	500	600
13	14	18	22	28	31	39	46				
14	15	19.5	23	29	32	41	48				
15	16	21	25	30	33	42	50				

Ár.	4 %	5 %	6 %	Ár.	4 %	5 %	6 %
1	104.00	105.00	106.00	9	142.33	155.13	168.95
2	108.16	110.25	112.36	10	148.02	162.89	179.08
3	112.49	115.76	119.10	11	153.94	171.03	189.83
4	116.98	121.55	126.25	12	160.10	179.58	201.22
5	121.66	127.63	133.82	13	166.51	188.56	213.29
6	126.53	134.00	141.85	14	173.17	197.99	226.09
7	131.59	140.71	150.36	15	180.09	207.89	239.66
8	136.86	147.74	159.38	16	187.30	218.29	254.04
				17	194.79	229.20	269.28
				18	202.58	240.66	285.43
				19	210.68	252.69	302.56
				20	219.11	265.33	320.71
				21	227.87	278.60	339.96
				22	236.98	292.53	360.35
				23	246.46	307.16	381.98
				24	256.32	322.51	404.89
				25	266.58	338.63	429.19

Eftir töflu þessari má reikna rentur fyrir svo marga daga sem vill úr árinu, þegar rentan er 5 eða 6 %, af hverri upphæð sem er, með einfaldri príliðu; t. d. hvað er renta af 254 kr. með 5 % í 73 daga? Gert er ráð fyrir, að hver mánuður sé 30 dagar; 73 d. eru = 2 mán. og 13 dagar. Eftir töflunni er renta af 100 kr. með 5 % í 2 mán. 84 au. og í 13 daga 18 au. eða í 73 daga 1.02. Dæmið verður þá þannig:

100 kr. gera 1.02; hvað gera þá 254 kr.? Svar 2.59 au.

Eftir áratöflunni má sjá, hvað sérstök upphæð vex með viðlögðum rentum og renturentum á vissu ára bili. T. d. Hvað verða 382 kr. orðnar með 4 % eftir 17 ár? Við lok 17. ársins eru 100 kr. með 4 % orðnar 194 kr. 79 au. Dæmið verður þá þannig:

100 kr. verða 194 kr. 79 au.; hvað verða þá 382 kr.? Svar: 744 kr. 10 au.

b. Dönsku máli breytt í metramál.

Þuml.	Cm.	Ft.	Cm.	Fet.	M.	Föðm.	M.	Föðm.	M.
1	2.6	1	31.4	10	3.14	1	1.88	10	18.84
2	5.2	2	62.8	20	6.28	2	3.77	20	37.68
3	7.6	3	94.2	30	9.42	3	5.65	30	56.52
4	10.4	4	125.6	40	12.56	4	7.54	40	75.36
5	13.1	5	157.0	50	15.70	5	9.42	50	94.20
6	15.7	6	188.4	60	18.84	6	11.30	60	113.04
7	18.3	7	219.8	70	21.98	7	13.19	70	131.88
8	20.9	8	251.2	80	25.12	8	15.07	80	150.72
9	23.5	9	282.6	90	28.26	9	16.96	90	169.56
10	26.2	10	314.0	100	31.40	10	18.84	100	188.40
11	28.8								
12	31.4								
= 1 fet									

III. Dagsverkatafla.

41. GR. — Til þess að geta öðlast styrk af landssjóði fyrir unnar jarðabætur, þarf að rita um þær skýrslu til landshöfðingja, og leggja jarðabæturnar í dagsverk, og er það gert á þessa leið, samkvæmt auglýsingu landshöfðingja 12. okt. 1901.

Í hvert dagsverk skal lagt:

1. 12 faðm. í túnasléttu.
2. 20 faðm. í sáðreitum, byltum og blönduðum.
3. 4 faðm. í einhlöðnum grjótgarði, 4 fet á hæð.
4. 2 faðm. í tvíhlöðnum grjótgarði með sömu hæð.
5. 1 faðm. í grjótgarði úr högnu grjóti.
6. 3 faðm. í garði úr torfi og grjóti.
7. 4 faðm. í torfgarði, 3 fet á hæð og 4—5 fet á breidd að neðan.
8. 5 faðm. í vírgirðingu, með járnstólpum í trygðri undirstöðu, og 3 vírstrengjum, eða 3 feta vírneti.
9. 5 faðm. í varnarskurðum, 6—7 f. breiðum og 2—3 f. djúpum, og garði á bakkanum 2—3 f. á hæð.
10. 250 fet í flóðgörðum (fyrir uppistöðuengi).
11. 150 fet í stíflugörðum (í ár og læki).
12. 500 fet í einstungnum vatnsveitingaskurðum.
13. 400 fet í tveggja feta djúpum vatnsveitingaskurðum.
14. 350 fet í þriggja feta djúpum vatnsveitingaskurðum.
15. 80 fet í áburðarhúsum, 5—6 fet að veggahæð.
16. 50 fet í safnþróum (forum) steinlímdum.
17. 100 fet. í safnþróum úr öðru efni.
18. 3 faðm. í lokræsum með möl (malræsum).

19. 4 faðm. í lokræsum með pípum (pípu-ræsum).

20. 6 faðm. í lokræsum með hnaus (holræsi).

Skilyrði fyrir styrkveitingu eru þau helzt, að minsta kosti 8 menn eða fleiri í hverju félagi hafi unnið að einhverju af þeim jarðabótum, er að ofan eru greindar, og félagið hafi unnið að minsta kosti 12 dagsverk fyrir hönd hvers búanda er í félaginu er. Félagið á að hafa lög og stjórn, og skal skoðunarmaður, er valinn er af sýslunefnd, mæla og meta jarðabæturnar á ári hverju. Bónarbréf um styrk á að stíla til landshöfðingja, og skal þeim fylgja afrit af lögum félagsins, í fyrsta sinn, reikningur þess fyrir næstliðið félagsár, og skýrsla um jarðabætur unnar í félaginu síðastliðið félagsár, sem stjórn þess hefir inn fært á eyðublöð, er landshöfðingi sendir.

IV. Tíundartafla.

42. GR. — Til flýttisauka við að reikna út tíund eftir 11. gr. er tíundartaflan, og er hún á þessa leið:

Tíundar- fé, hundr.	Tíund, álnir.	Skifti- tíund, áln.	Tíundar- fé, hundr.	Tíund, álnir.	Skifti- tíund, áln.	Tíundar- fé, hundr.	Tíund, álnir.	Skifti- tíund, áln.
1/2	0.4	»						
1	0.9	»	21	18.9	6.3	41	36.9	12.3
2	1.8	»	22	19.8	6.6	42	37.8	12.6
3	2.7	»	23	20.7	6.9	43	38.7	12.9
4	3.6	»	24	21.6	7.2	44	39.6	13.2
5	4.5	1.5	25	22.5	7.5	45	40.5	13.5
6	5.4	1.8	26	23.4	7.8	46	41.4	13.8
7	6.3	2.1	27	24.3	8.1	47	42.3	14.1
8	7.2	2.4	28	25.2	8.4	48	43.2	14.4
9	8.1	2.7	29	26.1	8.7	49	44.1	14.7
10	9.0	3.0	30	27.0	9.0	50	45.0	15.0
11	9.9	3.3	31	27.9	9.3	51	45.9	15.3
12	10.8	3.6	32	28.8	9.6	52	46.8	15.6
13	11.7	3.9	33	29.7	9.9	53	47.7	15.9
14	12.6	4.2	34	30.6	10.2	54	48.6	16.2
15	13.5	4.5	35	31.5	10.5	55	49.5	16.5
16	14.4	4.8	36	32.4	10.8	56	50.4	16.9
17	15.3	5.1	37	33.3	11.1	57	51.3	17.8
18	16.2	5.4	38	34.2	11.4	58	52.2	17.4
19	17.1	5.7	39	35.1	11.7	59	53.1	17.7
20	18.0	6.0	40	36.0	12.0	60	54.0	18.0

Fjórði kafli.

Hin helztu lagaboð,

er út hafa komið frá 1855, og nú gilda, með stutt-
um útdrætti um það, er alþýðu varðar mestu.

1. Tilskipun um prentfrelsi $\frac{9}{15}$ 55.

Sá, sem á prenti ræður til uppreisnar gegn
konungi, eða dróttar að honum svívirðilegum

athöfnum, sætir hegningarvinnu eða fangelsi alt að 5 árum. Sá, sem á prenti skerðir virðing annars manns með ókvæðisorðum eða skammaryrðum, sætir 10—500 kr. sekt.

2. *Tilskipun um lausamenn og húsmenn* ^{26/5} 63.

Að gera sig sekan í flakki varðar 4—40 kr. Sá sem ekki hefir lögheimild til lausamensku verður sekur um 20—60 kr. Hver sá húsráðandi, er hýsir slíkan mann þrem nóttum lengur að nauðsynjalausu, verður sekur um 2—10 kr. Sá húsráðandi, er tekur húsmann á heimili sitt, sem ekki hefir rétta heimild til húsmensku, greiði 4—16 kr. í sekt, og þurfi húsmaður framfærslustyrk, lendir það á húsráðanda til næstu fardaga.

3. *Tilskipun um verzlunarvog* ^{1/12} 65 sbr. 6. gr.

4. *Tilskipun um vinnuhjú* ^{26/1} 66.

Ef maður ræður vísvitandi annars manns hjú í vist, varðar það 10—20 kr. Ef húsbóndi ólöglega heldur hjúi kyrru í vist, varðar það 4—50 kr. eða annari hegning. Ef húsbóndi riftar vistarráðum án lögmætra orsaka, skal hann gjalda hjúi kaup og matarverð fyrir umsaminn vistartíma. Ef húsbóndi rekur hjú úr vist án lögmætra orsaka, fær það kaup og matarverð fyrir umsaminn tíma.

Ef hjú riftar vistarráðum, eða hleypur úr vist án lögmætra orsaka, skal það greiða húsbónda umsamið kaup. Fyrir óhlýðni, illyrði eða áreitni í verkum við húsbændur, greiði

hjú 4—100 kr. eða sæti meiri hegning; hjú bæti húsbónda tjón eða skemdir, er það veldur honum vísvitandi eða af skeytingarleysi. — Veikist hjú í vist, ósjálfrátt, missir það einkis í fyrir hálfan mánuð um slátt eða vertíð, eða 1 mánuð á öðrum tímum, en sé legan lengri, missir það kaup um legutímann, og greiðir sjálft læknishjálp og sérstaka umönnun, en skyldur er húsbóndi að fæða það endurgjaldslaust.

5. *Almenn hegningarlög* ^{25/6} 69.

Hver, sem með ofbeldi aftrar því, að kosningar fari fram til alþingis, eða alþingi komi saman og gegni störfum sínum, varðar það hegningarvinnu alt að 8 árum. Að ráðast á embættismann, þá hann er að embættisverki eða aftra honum frá embættisstarfi með ofbeldi og hótunum, varðar alt að 6 ára hegningarvinnu; hið sama gildir um menn, sem sitja í sveitarstjórnarráðum. — Ef slíkt ofbeldi er sýnt hreppstjórum, stefnuvottum og öðrum réttarþjónum, getur það varðað betrunarvinnu alt að 2 árum, sömuleiðis ef tálmað er þinghaldi. — Skammaryrði við embættismann þá hann er að embættisverkum, varðar fangelsi, sömuleiðis ef tekin er burt auglýsing eða afnumið merki, sem sett er í embættisnafni. — Beri maður falsvitni fyrir rétti og vinni eið að, varðar það 2—10 ára hegningarvinnu. Hver sá, sem smánar eða truflar guðsþjónustugjörðina eða grafarhelgina, sæti fangelsi. — Afbrot mót skirlífi varðar fangelsi eða hegn-

ingarvinnu alt að 6 ár. — Manndráp varðar lífláti eða typtunarhúsvinnu alt að æfilangt. Líkamlegt ofbeldi og meiðingar varða fangelsi og hegningarvinnu alt að 12 ár. — Stórþjófnaður, svo sem að stela lifandi peningi, brjótast í hús og hirzlur, varðar alt að 8 ára hegningarvinnu; einfaldur þjófnaður varðar fangelsi, eða alt að 2 ára hegningarvinnu. Að leyna fundnum fjármunum varðar fangelsi eða hegningarvinnu alt að 2 árum. Svik og falsanir varða fangelsi eða hegningarvinnu alt að 6 árum. — Rán og hótanir varða 1—10 ára hegningarvinnu. Leggi maður eld í hús eða skip, varðar það 2—12 ára hegningarvinnu. — Misþyrming á skepnum varðar alt að 100 kr. sekt eða fangelsi.

6. *Stöðulög Íslands* ^{2/1} 71.

7. *Tilskipun um fiskiveiðar* útlendra við Ísland ^{12/2} 72.

Ef útlendir fiskimenn viðhafa nokkura fiskiveiði fyrir ströndum Íslands í landhelgi, varðar það 20—400 kr. sektum (sbr. lög um botnvörpuveiðar 6. apr. 1898).

8. *Tilskipun um sveitarstjórn* ^{4/5} 72 ætti hver maður að kynna sér vel. (Sjá breytingarlög ^{6/3} 96, ^{7/11} 97.)

9. *Tilskipun um síldarveiði og upsa með nót* ^{12/2} 72.

Leyft er hverjum, sem hefir heimild að fiska í landhelgi, að draga síld og upsa að annars

manns landi, og leggja veiði á land og veiðarfæri mót því að gjalda 4 af hundraði af veiðinni og bæta skaða, sem af því kann að hljóta á túni, engjum og haga, æðarvörpum eða selalátrum. Veiðiformaður skal segja jarðarabúanda til veiði, þá nótt er uppdregin, og afhenda landshlut áður en nótamenn fara burt. Veiðarfæri og afli á að standa í veiði fyrir landshlut og skaðabótum. Sé nótt lögð á helgi-degi ber að greiða 4—100 kr. í fátækra sjóð. (Sjá viðaukalög ^{20/12} 1901.)

10. *Stjórnarskrá Íslands* ^{5/1} 74.

11. *Tilskipun um hlunnindi fyrir sparisjóði*
^{5/1} 74.

Landshöfðingi má leyfa að taka hærri leigu en 4 af hundraði og ávaxta ómyndugra fé og opinberra stofnana í sparisjóðum.

12. *Lög um breyting á tilskipun* ^{12/2} 72
um fiskiveiðar útlendra ^{17/12} 75.

13. *Lög um breyting á tilskipun* ^{24/7} 1789
um viðhald á eignum kirkna ^{17/12} 75.

14. *Lög um sóttvarnir gegn því, að bólusótt og kólerusótt og aðrar næmar sóttir flytjist til Íslands* ^{17/12} 75.

(Sjá viðaukalög ^{24/10} 79, og sóttvarnarlög 31. jan. 1896 og ^{18/12} 1897.)

15. *Lög um skipströnd* ⁴/₁ 76.

16. *Lög um útflutning manna í aðrar
heimsálfur* ¹⁴/₁ 76.

(Sjá viðaukalög ¹⁸/₉ 91 og ¹/₄ 96.)

Enginn má koma fram sem útflutningsstjóri nema hann hafi fengið leyfi landshöfðingja og setji veð til tryggingar. Jafnan skal skriflegur samningur milli útflutningsstjóra eða umboðsmanns hans og útfara. Skriflegt skírteini þarf hver útfari að hafa frá lögreglustjóra eða hreppstjóra, að hann sé frjáls að lögum til útflutnings. Lögreglustjóra ber að rannsaka, hvort flutningsskip sé hæfilegt til mannflutninga, og lækni að skoða heilbrigðisástand útfara og skipverja. Kærum um samningsrof má bera upp fyrir yfirvöldum á Íslandi eða dönskum verzlunarfulltrúa erlendis og leggur landshöfðingi úrskurð á málið.

17. *Lög um þingsköp alþingis* ⁷/₄ 76.

18. *Lög um birtingu laga* ²⁴/₈ 77.

Lög fá fullt gildi eftir að 12 vikur eru liðnar frá þeim degi, er þau eru auglýst í stjórnartíð., deildinni B.

19. *Lög um alþingiskosningar* ¹⁴/₉ 77
ættu allir að kynna sér vel.

20. *Lög um skatt á ábúð og afnotum jarða og
á lausafé* (sjá 14. gr.) ¹⁴/₁₂ 77.

21. *Lög um húsaskatt* (15. gr.) 14/12 77.

22. *Lög um tekjuskatt* (16. gr.) 14/12 77.

23. *Lög um ýmisleg atriði, er snerta fiskiveiðar á opnum skipum* 14/12 77.

Sýslunefnd leyft að gera samþykktir áhrærandi fiskiveiðar með atkvæði héraðsbúa og samþykki amtmanns. (Sjá lög 4/12 85 og 20/12 1901.)

24. *Lög um að selja korn og kol eftir vigt* (sbr. 8. gr.) 14/12 77.

25. *Lög um skifti á dánarbúum, sem eigi hrökkva fyrir skuldum* 12/4 78.

Um greiðslu skulda þeirra, sem lúkast eiga úr búinu sem heild, fer eftir þessari röð:

I. a) útfararkostnaður, b) skiftakostnaður, c) skiftalaun.

II. a) Skuldir til landssjóðs, kirkna, sveitarfélaga, stofnana, ómyndugra eða annarra einstakra manna. b) Þessu næst hafa þessar skuldir jafnan rétt: leiga af hfbýlum um eitt ár, öll jarðarafgjöld, skattar og gjöld til landssjóðs, sveitar, prests og kirkju um tvö ár, ofanálág á jarðir, jarðarhús og innstæðu, og kaup og matarverð vinnuhjúa, daglaunamanna og kenslu-pilta um 1 ár. c) Næst þar á eftir koma skuldir til lyfsölumanna, lækna og yfirsetukvenna, og fyrir hjúkrun í veikindum. — Þá koma skuldir, sem trygðar eru veðrétti í lausafé búsins.

Síðast koma allar aðrar skuldir, sem á búinu hvíla.

26. *Lög um lausaffjártíund* ^{12/7} 78.
(Sbr. lög 6. apr. 1898; sjá og 11. gr.)

27. *Lög um gjafsóknir* ^{12/7} 78.

Amtmaður má veita gjafsókn í héraði og landshöfðingi fyrir yfirdómi snauðum mönnum, kirkjum, spítölum og stofnunum, sem ætlaðar eru fátækum til framfærslu, og embættismönnum, sem boðið er að höfða mál.

28. *Lög um kirkjugjald af húsum* ^{19/9} 79.
(Sjá viðaukalög ^{2/10} 91; sbr. 13. gr.)

29. *Lög um siglingar og verzlun* ^{7/11} 79.

Rétt eiga menn á í kaupstöðum og löggiltum kaupsíðum að reka verzlun, ef keypt er borgarabréf fyrir 50 krónur; sömuleiðis getur sýslunefnd leyft búendum í sveit að verzla með allan varning, nema áfenga drykki, ef greiddar eru 50 kr. í sýslusjóð. Leyft er fastakaupmönnum hér á landi að verzla á skipum, hvar sem þeir vilja, nema með vínföng. Brot mótt verzlunarlögum varða 100—2000 kr. sekt.

30. *Lög um breyting á tilskipun um sveitastjórn*
^{4/5} 72, ^{9/1} 80.

31. *Lög um uppfærðingu barna* ^{9/1} 80.

Skyld er foreldrum og fósturforeldrum að kenna börnum sínum, auk lesturs og kristilegra fræða, skrift og einfaldan reikning.

32. *Lög um skipun prestakalla* 27/2 80.

33. *Lög um stjórn safnaðarmála* 27/2 80.
(Sjá viðaukalög 12/5 82, og breyting á lög-
um þessum 16/9 93.)

Í hverri sókn með 1000 manns eða fleiri skulu kosnir 5 menn, annars 3, í sóknarnefnd á fundi í maímánuði ár hvert, er prestur kveður til. Kosningarrétt hefir hver, sem geldur til prests og kirkju. Sóknarnefnd skal vera prestinum til aðstoðar að efla gott siðferði og samlyndi í söfnuðinum, og uppfræðslu ungmenna. Sóknarnefnd hefir rétt til að mæla fram með einum umsækjanda að brauði. Hver söfnuður kys fulltrúa á héraðsfund.

Skylduvinnu þeirri, er sóknarmenn eiga til að leggja, þá er kirkja er bygð eða kirkjugarður, skal sóknarnefnd jafna niður og sjá um verkið.

34. *Lög um eftirlaun presta* 27/2 80.

35. *Lög um útflutningsgjald af fiski, lýsi o. fl.*
(sjá 24. gr.) 4/11 81.

36. *Lög um víxilmál og víxilafsagnir* 13/1 82.

Víxilmál eru öll þau mál, sem sótt eru til að koma fram kröfum eftir víxilrétti; þau þarf eigi að leggja til sátta, og eru þau rekin með meiri hraða og strangleik en önnur mál.

37. *Víxillög* 13/1 82.

Víxill er skjal nokkurt, þar sem útgefandinn (Trassent) skuldbindur sig til, í gegnum annan

mann (greiðanda, Trassat) og á öðrum stað, að láta greiða vissa fjárhæð til þriðja manns (viðtakanda, Remittent), sem þá verður að sanna, að hann hafi löglega heimild til skjalsins. Víxill er að því leyti ólíkur öðrum skuldabréfum, að útgefandinn tekur að sér mjög stranga ábyrgð gagnvart viðtakanda og öllum þeim, er seinna eignast víxilinn, að hann verði samþýktur og borgaður á réttum tíma. Þessi stranga ábyrgð og skylda, sem hvílir á greiðanda, er hann hefir samþýkt víxilinn, er nefnd »skylda eftir víxilrétti«. Áður en hann hefir samþýkt, nær ekki víxilrétturinn til hans; eftir það er hann nefndur samþykkjandi (Acceptant). Ef eigi er nákvæmlega fylgt þeim reglum, sem settar eru í víxillögunum um form, sýningu, afsögn (ef til þess kemur) og innheimtu víxils, þá tapar eigandi hans víxilréttinum, og er víxill þá eigi betri en hver ávísun. Víxil má selja öðrum manni með framsali (Endossement) og skal það rita á sjálfan víxilinn. Hver framseljandi (Endossent) hefir eftir víxilrétti ábyrgð á samþykki og borgun víxils gagnvart öllum þeim, er síðar eignast hann. Víxilskuldarar bera, einn sem allir og allir sem einn, ábyrgð víxilskyldunnar. Þeir víxlar, sem kveða á um borgun af hendi útgefanda sjálfs (eigin víxlar), leggja honum skyldur og ábyrgð á herðar, sem væri hann samþykkjandi.

38. *Lög um borgun til hreppstjóra og annarra réttarþjóna* ^{13/1} 82.

(Sbr. lög 13. des. 1895; sjá 29. gr.)

39. *Landamerkjälög* 17/3 82.

Hver landeigandi er skyldur að halda við glöggum landamerkjum á jörð sinni. Þar sem ekki eru glögg landamerki af náttúrunnar hendi, skal setja marksteina, vörður, merkjagarða eða merkjaskurði. Skulu báðir þeir, er land eiga að merkjum, kosta jafnt til merkja-setningar. Landamerki eiga að vera skrásett og þeim þinglýst, og rituð í landamerkjabók hjá sýslumanni. Geta skal landamerkja í byggingarbréfum.

40. *Lög um friðun fugla og hreindýra* 17/3 82.
(Sjá lög 16/12 85.)

Kríur og spörfuglar allir, svo sem snjótitlingar, þúfútitlingar, maríerlur, steindeplar og þrestir, skulu hvervetna friðhelgir á öllum tíma árs; en allir aðrir fuglar, þar á meðal rjúpur, nema ernir, valir, hrafnar, kjóar, skúmar, veiðibjöllur, máfar, fiskiendur, himbrimar, lómar og bjargfugl, frá 1. apríl til 20. júlí. Lundi frá 10. maí til 20. júní, fýll frá 1. marz til 10. ágúst. Hver, sem drepur friðlýstan fugl, gjaldi 50 aura sekt fyrir hvern, er tvöfaldast fyrir hvert brot, alt að 16 kr. — Hreindýr eru friðhelg frá 1. janúar til 1. ágúst. Varðar 5 kr. sekt fyrir hvert dýr, er tvöfaldast upp að 80 kr.

41. *Lög um bann gegn innflutningi á útlendu kvikfé* 17/3 82.

Bannaður er innflutningur á sauðfé, nautgripum og hestum; þó getur landshöfðingi veitt

undanþágu frá banni þessu með ráði dýralæknis. Brot gegn banni þessu varðar 100 kr. sekt og fénaðinn upptækan.

42. *Lög um leysing á sóknarbandi* ^{12/5} 82.

Öllum húsráðendum, börnum þeirra og hverjum öðrum, sem fermdur er og 18 ára, skal heimilt að kjósa sér annan prest en sóknarprest sinn, en þeir einir mega vera kjörprestar. Semja skal maður um við kjörprest sinn, hverja prestþjónustu hann vill af honum þiggja, en frá samningi þeirra verður hann að skýra héradsprófasti, en prófastur aftur sóknarpresti. Gefa skal sóknarleysingi sóknarpresti skýrslur um öll þau prestsverk, er kjörprestur gerir fyrir hann, en sóknarprestur er skyldur að geta þeirra í kirkjubók sinni. Eigi skal leysingi gefa skýrslu sína síðar en á 14 náttu fresti, með vottorði frá kjörpresti. Sé sóknarpresti eigi gefin skýrsla á 14 náttu fresti, og verður leysingi þá sekur 2—10 kr. fyrir hverja viku, er skýrslan dregst; sektir renna í hrepps-sjóð þar, er leysingi býr. Sóknarleysingja er rétt að láta kjörprest sinn fremja skírn, ferming, hjónavígslu, skriftamál og altarisgöngu, flytja líkræðu og syngja yfir í sóknarkirkjunni og svo jarða lík í kirkjugarðinum, en þó situr sóknarprestur í fyrirrúmi ef þarf. Einnig er kjörpresti heimilt, að nota öll áhöld kirkjunnar til embættisverka sinna. Gjalda skal þó leysingi til sóknarkirkju öll lögleg gjöld, og sóknarpresti allar fastar tekjur.

43. *Lög um kosningarrétt kvenna* ^{12/5} 82.

Ekkjur og ógiftar konur, sem standa fyrir búi, eða eiga með sig sjálfar, eiga rétt á að kjósa í hreppsnefnd, sýslunefnd, bæjarstjórn og á safnaðarfundum, ef þær eru 25 ára, og fullnægja að öðru leyti skilyrði laganna.

44. *Lög um umsjón og fjárhald kirkna* ^{12/5} 82.

Tveir hlutar einhvers safnaðar, er til kirkju geldur, getur heimtað safnaðarfund og fjárhald kirkju sinnar, ef umráðamaður hennar vill sleppa, en þó þarf héraðsfundar- og biskupssamþykki. Sóknarprest má svifta fjárhaldi lénskirkju, ef héraðsfundur og biskup álíta hann óhæfan fjárhaldsmann hennar. Vilji eigandi eða fjárráðamaður kirkju selja umsjón hennar af hendi, þá skal hann bera það mál fyrst upp fyrir héraðs-prófast, en hann á að sjá um að safnaðarfundur sé haldinn og málið borið þar upp.

Þegar kirkja er afhent söfnuði, á prófastur, með tveim óvilhöllum úttektarmönnum, að gera nákvæma úttekt á heppi, áhöldum og gripum. Sá, er kirkju hefir haldið, greiði álag að þeim hlut, er sjóður hennar ekki hrekkur, í hendur sóknarnefnd. Sé kirkja í skuld við fjárráðamann sinn, og úttektarmenn gera álag á hana, þá verður forráðamaður að greiða álagið, en úttektarmenn að meta, hvernig skuldin skuli endurgjaldast af tekjum hennar aftur.

45. *Lög um bæjarstjórn á Akureyri* ^{8/10} 83.

46. *Lög um bygging, ábúð og úttekt jarða*
^{12/1} 84.

Hver maður, sem á jörð, skal greiða öll lögskil af henni þó hún ekki byggist, nema hann láti bjóða hana upp fyrir fyrsta sumar- dag í þeirri þinghá, sem hún liggur í. Jörð skal ávalt byggja frá fardögum til fardaga með byggingarbréfi, og skal þar ákveða bygg- ingartímann, sé það ekki, álízt það æfilöng bygg- ing. Ekkja heldur ábúðarrétti manns síns með- an hún er ógift.

Í byggingarbréfi skal tilgreina landamerki og ítök og kvaðir, sem á liggja, innstæðukúgildi, og í hverjum aurum landskuld skal goldin. Jörðu skal fylgja nauðsynleg hús, er leiguliði taki við í góðu standi eða með fullu álagi, og flytji hann bú sitt á jörðu í fardögum, 6 vikur af sumri, en voryrkju má hann byrja þá hann vill. Hafi leiguliði ekki flutt til jarðar að for- fallalaus 7 vikur af sumri, hefir hann fyrirgert ábúðarrétti sínum. Fráfarandi skal hafa flutt sig af jörðu síðasta fardag, þó má hann skilja eftir nokkuð af búslóð til næstu veturnóta, sem viðtakanda er ekki mein að. Eigi má frá- farandi af jörðu flytja hey, áburð, eldsneyti né byggingarefni, nema viðtakandi eða landsdrottinn vilji ekki kaupa eftir mati, en burt skal það flutt fyrir heyannir. Eigi fráfarandi hús á jörðu, skal hann bjóða landsdrotni og leiguliða kaup á þeim fyrir það verð, er úttektarmenn meta. Vilji hvor- ugur kaupa skal hann rjúfa hús fyrir Jónsmessu og hafa flutt viði og húsefni burtu fyrir vetur- nætur. Fráfarandi skal hafa flutt áburð allan á

tún í tæka tíð, hann skal hafa hreinsað hús, heygarða og heytóftir, ella bæti hann það eftir mati úttektarmanna. — Fylgi reki leigulandi, á fráfarandi hann fram á föstudag í fardögum, en viðtakandi öll afnot af eggveri það vor, er hann flytur á jörð. Nema öðruvísi sé um samið hefir ábúandi öll leiguliða-afnot af jörðu fyrir sjálfan sig, húsa og mannvirkja, innstæðukúgilda og alt, sem leigulandi fylgir.

Ekki má leiguliði byggja af leigujörð sinni né húsmenn taka, eigi heldur ljá af landsnytjum nema í skiftum við önnur; hann má eigi selja áburð af jörðu og eigi heldur hey nema í skiftum eða fyrir beit, nema í harðindum eftir áskorun hreppsnefndar.

Ef reki er undanskilinn leiguliðanotum, skal leiguliði hirða við þann er rekur fyrir landsdrottinn og marka viðarmarki hans, en eiga má hann álmarkefli eða smærri, ef eigi er öðruvísi umsamið. Ef hval rekur skal leiguliði binda hann góðum festum, hann skal gera landsdrottni orð um rekann, en byrja má hann strax skurð á hvalnum, en ábyrgjast skal hann landsdrottni allan þann hval, er hann sker. Um endurgjald til leiguliða fer sem lög ákveða.

Skyldur er leiguliði að halda uppi húsum og ábyrgjast fyrning þeirra, svo og öðrum mannvirkjum, er jörðu fylgja, svo sem túngörðum, vörzlugörðum, heygörðum, stíflugörðum og hverju öðru, og endurbæta svo á hverju ári að nýtilegt sé. Innstæðukúgildi skulu ávalt vera í leigufæru standi. — Þá leiguliði fer frá jörðu,

skal hann skila öllu fullgildu eða með fullu álagi.

Ef hús leigujarðar skemmast af völdum náttúrunnar, svo sem skriðum, snjóflóðum, vatnsflóði eða jarðskjálfta, eða þau farast af eldsvoða, sem leiguliða verður ekki sök á gefin, þá skal landsdrottinn leggja til við og smíðar, en leiguliði veggi og þökur. — Ef land jarðar spillist af vatnagangi, skriðum eða sandfoki, þá geri leiguliði landsdr. orð og krefjist skoðunar á skemdum. Verði skemdir bættar á einu ári, kosti landsdrottinn og leiguliði endurbætur, þó ber leiguliða ekki að leggja meira fram en svari hálfri landskuld. Rýrni jörð til langframa, á leiguliði heimting á að landskuld sé sett niður um helming þess, er skemdir eru nefndar til ár hvert.

Leiguliði skal árlega bera á völl og vinna upp tún og engi, og nota hlunnindi jarðarinnar, svo minst spjöll verði að. Bregði hann af þessu lengur en eitt ár í senn, missir hann ábúðarréttinn. Vinni leiguliði eigi þær jarðabætur eða fari þannig með jörð, sem fyrir er mælt í byggingarbréfi hans árlangt, þá á landsdrottinn heimting á endurgjaldi fyrir það, sem óunnið er, eftir óvilhallra manna mati. En vanhirdi leiguliði tilskyldar jarðabætur eða meðferð áburðar fleiri ár í senn, missir hann ábúðarréttinn.

Vilji leiguliði gera jarðabót, sem ekki er tiltekin í byggingarbréfinu og eigi verður talin til þess, að jörðin sé yfir höfuð vel setin, þá skal hann leita þar um samkomulags við lands-

drottinn, en nái hann því eigi, þá skal hann láta óvilhalla menn meta á sinn kostnað, hvort tilvinnandi muni vera, að gera jarðabótina, og skulu þeir gera áætlun um tilkostnaðinn og um það, hvað eftirgjaldið megi hækka til fram-búðar fyrir jarðabótina, og skal bjóða landsdrottni að vera við mat þetta og gera jarðabótina og borga hálfan kostnaðinn við matið, en leiguliði skal þá halda jarðabótinni við og greiða metna hækkun eftirgjaldsins. En vilji landsdrottinn það eigi, má leiguliði gera jarðabótina á sinn kostnað og skal við úttekt jarðarinnar meta, hversu mikið jörðin megi hækka að varanlegu eftirgjaldi fyrir jarðabótina og tilkostnað við hana, og skal jarðabótin vera í góðu standi eða fult álag gert á hana. Kostnaðinn fær fráfarandi goldinn alt að 12 sinnum hærri en hækkun eftirgjaldsins nemur.

Vilji landsdrottinn gera jarðabótina, skal hann leita samkomulags við leiguliða, en nái hann því eigi, má hann framkvæma jarðabótina, en bæta skal hann spjöll á leiguliða-afnotum, og láta óvilhalla menn meta hækkun eftirgjaldsins. Jarðabótina má síðan afhenda leiguliða, sem skal halda henni við og svara henni í góðu standi eða með fullu álagi, og gjaldi hann árlega hið hækkaða eftirgjald jarðarinnar.

Ef leiguliði situr illa jörð sína, svo að hún bíði verulegar skemdir, þá hefir hann fyrirgert ábúðarrétti sínum, nema hann setji tryggingu fyrir, að hann bæti um það á næsta ári. Skemdir

þær, er orðið hafa á jörðinni, bæti leiguliði að fullu eftir mati.

Úttektarmenn skulu meta skemdir eftir 17. gr., jarðabætur og jarðaníðslu, og borgi landsdrottinn og leiguliði skoðunargjörðina til helm-inga, nema eftir 22. gr., því þá skal leiguliði borga einn, ef skoðun verður á móti honum, en landsdrottinn ella. Leiguliði skal greiða skatta og skyldur og lögskil af leigujörðinni, landsdrotni að kostnaðarlausu, kúgildi fyrir Mikaelsmessu, en landskuld fyrir fardaga; greiði hann eigi jarðargjöld á næsta misseri eftir eindaga, hefir hann fyrirgert ábúðarrétti sínum í næstu fardögum, þó honum sé ekki bygt út.

Skyldur er leiguliði að færa leigur og land-skuld á heimili landsdrottins ókeypis, eða um-boðsmanns hans, alt að þingmannaleið.

Vilji landsdrottinn byggja leiguliða út áður en byggingartíminn er liðinn, skal hann gera það skýlaust og bréflega við votta fyrir jól, og skal þá leiguliði fara af jörðu í næstu fardögum. Vilji leiguliði fara af jörðu áður en ábúðartíminn er liðinn, þá skal hann segja landsdrotni eða umboðsmanni hans jörðu lausri fyrir jól, bréflega og við votta.

Flytji leiguliði sig af jörðu án þess að hafa sagt henni lausri eftir lögum, geldur hann landsdrotni leigur og landskuld næsta ár, og má landsdrottinn nýta sér jörð næsta ár; en hafi leiguliði sagt lausu í tækan tíma, en flytur fyrir fardaga, þá bæti hann landsdrotni skaðann eftir mati.

Hafi landsdrottinn bygt leiguliða löglega út eða byggingartími sé á enda, eða svo er ástatt, sem segir í 24. gr., en leiguliði beitir þrásetu, er landsdrottni rétt að krefja útburðar á sína ábyrgð, og fer um það eftir almennum réttarfarsreglum.

Við leiguliðaskifti skal taka jörðu út af úttektarmönnum um fardagaleyti eftir lögmætri skoðunargjörð á helmingakostnað fráfaranda og viðtakanda, eftir að þeim, ásamt landsdrottni, eða umboðsmanni hans, hefir verið gert aðvart í tíma.

Hreppstjórar eru úttektarmenn; en þar sem eigi er nema einn hreppstjóri, skal sýslumaður útnefna svo marga, er hreppstjóra þykir þurfa, ekki skemur en til 6 ára, og vinna þeir eið fyrir sýslumanni. Séu úttektarmenn eigi fleiri en 2 í hrepp, skal tilnefna hinn þriðja til vara í forföllum og við ágreining.

Úttektarmenn skulu hafa löggilta úttektarbók, er borgist úr sveitarsjóði, og er úttekt eigi lokið fyr en hún er rituð í hana, og skulu þeir rita nöfn sín undir ásamt fráfaranda, viðtakanda og jarðareiganda eða umboðsmanni hans; en skorist þeir undan, þá skulu úttektarmenn geta þess. Skyldir eru úttektarmenn að gefa staðfest eftirrit af úttektum, fyrir 50 aura örkina.

Úttektarmenn skulu fyrst taka út jarðarhús og lýsa þeim greinilega, síðan önnur mannvirki á jörðunni og skoða innstæðukúgildi. Landsdrottinn eða viðtakandi getur krafist, að þeir skoði tún, engi, haga, eggver og aðrar lands-

nytjar. Öllu þessu skulu úttektarmenn lýsa nákvæmlega og kveða á hæfilegt álag fyrir göllum á sérhverju.

Flytji maður á jarðarpart, má landsdrottinn eða hann óska þess, að úttektarmenn skifti milli hans og annarra húsum, mannvirkjum, túnnum, engjum, skógi og innstæðukúgildum, en beitilandi og öðrum hlunnindum, ef hlutaðeigendur óska þess. Að aflokinni úttekt greiði fráfarandi þegar álag til viðtakanda, ella geri úttektarmenn lögtak fyrir því í þeim munum, er fráfarandi á á jörðunni og hann vísar á. Sanni viðtakandi, að hann hafi eigi fengið álagið, þó hann hafi krafist þess að lögum, á landsdrottinn að greiða honum það, sem á vantar, nema öðruvísi hafi verið um samið.

Vilji einhver hlutaðeigandi ekki hlíta úttekt, er honum rétt að krefja yfirúttektar, og skal hann innan hálfis mánaðar beiða sýslumann að nefna fjóra yfirúttektarmenn, er skulu haga henni eins og úttekt, og eiga þeir sömu laun fyrir starfa sinn og úttektarmenn, er krefjandi gjaldi ef álagsupphæð er ekki breytt, ella fer um gjaldið sem segir í 30. gr.

47. *Lög, er breyta tilsk.* ^{5/9} 1794 (*um skottulækna*) ^{28/2} 84.

Heimilar eru skottulæknum lækningatilraunir, en skaði þeir sjúklinginn með þeim, varðar það sektum eða einföldu fangelsi, eða vatni og brauði ef mjög miklar sakir eru.

48. *Lög um eftirlaun prestekkna* ^{3/10} 84.

49. *Lög um landsbanka* ^{18/9} 85.(Sjá lög ^{12/1} 1900.)

Seðlar bankans eru 50 króna, 10 króna og 5 króna seðlar. Eru þeir gjaldgengir í landsjóð og aðra almannasjóði og löglegur gjaldeyrir manna á milli. Í bankanum má fá seðlunum skift móti öðrum seðlum, en gegn smápeningum eftir því, sem tök eru á. Bankinn hefir þessi störf á hendi: að taka við peningum sem innláni eða með sparisjóðskjörum; að kaupa og selja víxla og ávísanir, hvort sem greiðast skulu hér á landi eða erlendis, útlenda peninga, banka-seðla, bréfpendinga og auðseld arðberandi veðbréf; að lána fé gegn tryggingu í fasteign; að lána fé gegn handveði eða sjálfskuldarábyrgð; að veita lán sveitum, bæjum og almannastofnunum hér á landi gegn ábyrgð sveita, eða bæja; að veita lánstraust gegn handveði eða sjálfskuldarábyrgð; að heimta ógreiddar skuldir. Bankinn getur heimtað hærri vöxtu en 4 0/0 af útlánum gegn fasteignarveðum. Bankinn veitir lán gegn trygging í fasteign, þó ekki gegn trygging í húsum nema í Reykjavík, og ávalt gegn 1. veðrétti. — Til þess að menn geti fengið lán úr landsbankanum gegn fasteignarveði, verða menn að fullnægja þeim skilyrðum, er nú skal greina: *a.* Láta virða eignina til peninga af 2 óvilhöllum, kunnugum, dómsvöldum mönnum. Skal eigninni nákvæmlega lýst í virðingargjörðinni, og þess getið, hver hús séu á eigninni, sé það jörð, og hvað þau séu virt út af fyrir sig; einnig skal í henni tekið fram, hvert afgangur er af jörðinni, og hafi jörð-

in nýlega gengið að kaupum og sölum, hvað gefið hafi verið fyrir hana. *b.* Útvega vottorð hlutaðeigandi embættismanns samkvæmt afsals- og veðbréfabókunum um, hvort nokkur veðskuld eða önnur eignarbönd liggi á eigninni, og hver þau séu. *c.* Útvega vottorð hlutaðeigandi embættismanns samkvæmt embættisbókum hans um, að hlutaðeigandi hafi þinglesna heimild að fasteigninni, eða sé það ekki unt, þá vottorð hans um, að eignin sé vitanlega eign hans. — Bankinn lánar fé gegn sjálfskuldarábyrgð, þó því að eins, að ábyrgðarmennirnir séu búsettir í Reykjavík eða í nágrenni við hana. Bankinn lánar fé gegn handveði. En meðan bankinn ekki hefir húsnæði, sem með öllu er óhætt fyrir eldsvoða, tekur hann ekki til sín annað handveð en arðberandi veðbréf. Bankinn lánar ekki minni upphæð en 50 kr. og getur heimtað eins árs vexti fyrirfram af lánum þeim, sem hann veitir. Það er á valdi bankastjórnarinnar, hversu mikið hún vill lána að tiltölu við virðingarverð veðsins, en hún lánar þó að öllum jafnaði ekki nema helming virðingarverðs, og engu sinni meira en $\frac{2}{3}$ þess. Þeir, sem vilja fá lán úr bankanum, skulu beiðast þess bréflaga, og geta þeir fengið prentuð eyðublöð undir slík bréf ókeypis í bankanum. Svar bankastjórnarinnar upp á slíka beiðni verður að eins gefið munnlega, og getur enginn, sem synjað er um lán, heimtað, að honum sé gerð grein fyrir, hverjar ástæður séu til synjunarinnar. Ekki eiga menn heimting á að fá það, sem bankastjórnin hefir ákveðið að

veita einhverjum að láni, sé greitt fyrir en næsta virka dag bankans eftir að láninu var heitið. Sérhver skuldunautur bankans má greiða lán það, er hann hefir fengið, alt eða nokkurn hluta þess, áður gjalddagi sá, sem ákveðinn er í skuldabréfinu, er kominn; en ekki getur hann heimtað neitt endurgoldið af þeim vöxtum, er hann kann að hafa greitt fyrirfram. Engum veitist lán úr bankanum lengri tíma en 10 ár; sérhvert lán veitist mót afborgun og vöxtum, eftir því sem nánara um semst við bankastjórnina.

50. *Lög um breyting á 46. gr. í tilsk. um sveitarstjórn á Ísl. 4/5 72 16/12 85.*

51. *Lög um fjárnám 16/12 85.*

Fjárnám má gera fyrir skuld án undanfarins dóms eða sáttar, þegar þessi skilyrði eru: að bréf sé fyrir skuldinni og að skuldunautur hafi ritað nafn sitt undir það eða kenst við það í viðurvist sýslumanns, fógeta eða tveggja vitundarvotta; að skuldin sé trygð veði í fasteign og að veðleyfinu sé þinglýst lögum samkvæmt; að fjárhæð sú, sem veð er sett fyrir, sé tiltekin í veðbréfinu; að skuldin sé komin í gjalddaga, annaðhvort fyrir uppsögn eða eftir ákvæði veðbréfsins eða af því, að skuldunautur hefir ekki greitt vexti eða afborgun á réttum tíma og það er með berum orðum tiltekið í veðbréfinu, að skuldin skuli fyrir þá sök öll koma í gjalddaga.

52. *Lög um hluttöku safnaða í veit. brauða*
8/1 86.

53. *Lög um friðun á laxi* 19/2 86.

54. *Lög um breyting á lögum* 14/12 77 *um*
fiskiveiðar á opnum skipum 4/12 86.

55. *Lög um prentsmiðjur* 4/12 86.
(Sjá viðaukalög 2/10 95 og 13/9 1901.)

56. *Lög um veð* 4/11 87.

Ef skuld, sem handveð er fyrir, er eigi borguð í gjalddaga eða vextir af henni, má selja veðið við uppboð með 8—14 daga fyrirvara. Engum er heimilt að veðsetja alt það, er hann á og eignast kann. — Allar veðsetningar skulu þinglýstar. Sé það ekki í tæka tíð, eru þær ógildar. — Veðbréf með sjálfsvörzluveði er ógilt, verði sá, er það hefir gefið, gjaldþrota innan 8 vikna frá dagsetning bréfsins.

57. *Lög um aðför* 4/11 87.

58. *Lög um sveitarstyrk og fúlgu* 4/11 87.
(Sjá breytingarlög 7/2 90.)

Skyldur er sá, er sveitarstyrk þiggur, að borga hann sem aðrar skuldir. — Sveitarskuld má taka lögtaki. — Svifta má þann, er þegið hefir sveitarstyrk fjárforræði sínu, ef það sannast, að hann fari ráðlauslega með efni sín. — Skyldur er sá, er þiggur af sveit, að fara í vist eða til venjulegrar vinnu, sem sveitastjórnin ákveður og

honum eru eigi um megn. En kært getur hann fyrir sýslumanni eða bæjarfógeta, er sker úr því, eftir að hafa leitað álits tveggja óvilhallra manna. — Óhlýðnist þurfamaður skipun sveitastjórnar, getur sýslumaður eða bæjarfógeti haldið honum til hlýðni með sektum eða fangelsi. — Sekta má þann, er að nauðsynjalaus hýsir þurfamann, sem hann veit að óhlýðnast skipun sveitastjórnar. — Skyldur er sá, sem flytur af landi burt, og á eftir vandamenn, sem eigi eru sjálfbjarga, og honum ber að framfæra að lögum, að setja veð til tryggingar framfærslu þeirra að minsta kosti um 3 ár, ef sveitastjórn krefst, áður en hann byrjar ferð sína, enda banni sýslumaður eða bæjarfógeti utanförina.

59. *Lög um þurrabúðarmenn* ^{12/1} 88.

Enginn má gerast þurrabúðarmaður, nema hann sanni fyrir hreppsnefnd með vottorðum tveggja skilríkra manna, að hann sé reglumaður og ráðdeildarsamur, og eigi, auk alls klæðnaðar fyrir sig og sína, 400 kr. virði skuldlaust. Þó má hreppsnefnd gera undantekning með samhljóða atkvæðum. Þurrabúð skal fylgja minst 400 ☐ faðma lóð að meðtöldum matjurtagarði. Þurrabúð skal bygð um 8 ár minst og innan 7 ára skal lóð vera ræktuð og umgirt.

60. *Lög um Söfnunarsjóð Íslands* ^{10/2} 88.

Söfnunarsjóðurinn er í 3 deildum:

a. AÐALDEILD, sem tekur á móti fé með þeim skilmálum, að höfuðstóllinn verði aldrei útborgaður, heldur að eins skift um vaxtaeig-

endur og skal árlega leggja eitthvað af vöxtunum við höfuðstólinn.

Undir þessa aðaldeild heyrir deild hinnar æfinlegu erfingjarentu, er tekur á móti fé með þeim skilmálum, að jafnan skuli árlega leggjast við höfuðstólinn hálfir vextirnir af honum, en hinn helmingurinn falla til vaxtaeiganda eða erfingja hans að honum látnum.

b. ÚTBORGUNARDEILD, sem tekur á móti fé með þeim skilmálum, að höfuðstóllinn með öllum vöxtum falli til útborgunar 1. júlí það ár, sem upphaflega er til nefnt eða miðað við, eða síðar ákveðið með tveggja ára fyrirvara, enda sé þá full 15 ár liðin frá því féð var fyrst lagt í sjóðinn; innlög til viðbótar slíkum höfuðstól, sem skemur kunna að hafa staðið í sjóðnum, verða útborguð 1. júlí árið eftir, en eigandi fær þó ekki vexti af þeim lengur en af hinum höfuðstólnum.

c. BÚSTOFNSDEILD tekur á móti fé manna, sem eigi hafa lifað 20 árslok, þannig, að allir vextir leggjast árlega við höfuðstólinn, og lifi eigandinn 25 árslok, fær hann 1. júlí árið eftir útborgaðan höfuðstól með vöxtum. En deyi hann fyrir 25. árslokin, falla innlögin til handhafa viðskiftabókarinnar, en vextir til þeirra, er fé eiga í þessari deild og fæddir eru sama ár sem eigandinn.

61. *Lög um síldveiði félaga í landhelgi* 19/6 88.

Fiskiveiðar í landhelgi mega félög eigi reka, er þegnar annarra ríkja eiga hlut í. Þó mega

hlutafélög reka síldarveiðar í landhelgi, ef meir en helmingur félagsfjárins er eign þegna Danakonungs, og félagið hefir heimilisfang á Íslandi, og stjórn þess er skipuð þegnum Danakonungs, enda sé meiri hluti þeirra heimilisfastur á Íslandi. — Lögreglustjóra skulu sýndar samþyktir slíkra félaga og breytingar á þeim, en hann skal gæta þess, að þær séu lögum samkvæmar, og hafa eftirlit með því, að lögum þessum sé fylgt. — Brot gegn lögum þessum varða 20—400 kr. sektum.

62. *Lög um bátfiski á fjörðum* 19/6 88.

63. *Lög um breyting á sveitarstjórnarlögunum*
4/5 72 9/8 89.

Niðurlögnin útsvara eftir efnum og ástæðum nær til allra, sem hafa fast aðsetur í hreppnum, er skulu greiða fult gjald eftir öllum efnahag sínum, nema þeir á gjaldárinu hafi líka haft fast aðsetur annarstaðar; sé svo, má ekki leggja hærri gjald á þá, en samsvari þeim tíma, er þeir hafa haft fast aðsetur í hreppnum. Fast aðsetur í hrepp skemri tíma en 4 mánuði kemur þó ekki til greina. Sömuleiðis má leggja gjald á ábúð á jörð eða jarðarluta og á fastar verðlanir og aðrar arðsamar stofnanir og fyrirtæki í hreppnum, er séu rekin að minsta kosti 4 mánuði, þótt eigendur þeirra eigi hafi þar fast aðsetur.

64. *Lög um bann gegn eftirstæling peninga og peningaseðla* 9/8 89.

65. *Lög um lögreglusamþykktir fyrir kaupstaðina*
^{3/1} 90.

66. *Lög um meðgjöf með óskilgetnum börnum*
^{24/1} 90.

Heimilt er móður óskilgetins barns að krefjast þess, að föður þess verði gert að skyldu, að greiða að minsta kosti helming þess kostnaðar, er af barnsförum leiddi fyrir hana. — Skyldur er faðir að greiða meðgjöf með óskilgetnu barni sínu; geri hann það ekki góðfúslega og móðirin sé eigi fær um að annast framfærslu og uppeldi barns síns, er henni heimilt að krefjast þess, að meðgjöf föðursins verði greidd af vistarsveit hans, og skal meðgjöfin talin sveitarstyrkur veittur föðurnum.

67. *Lög um styrktarsjóð handa alþýðufólki* ^{2/7} 90.
 (Sjá lög 18. febr. 97.)

Í sjóð þenna borga öll hjú og börn hjá foreldrum 20—60 ára gömul, karlmenn 1 kr., kvenmenn 30 aura á ári. Undanþegnir eru félausir menn, sem fyrir ómaga eða ómögum hafa að sjá, eða vegna lasleika eða af öðrum ástæðum ekki geta unnið fyrir kaupi, sömuleiðis þeir, sem á einhvern hátt hafa trygt sér fé til framfærslu eftir að þeir eru orðnir 65 ára að aldri. — Þegar sjóður þessi hefir staðið í 10 ár, skal úthluta helming vaxtanna árlega heilsulitlum eða ellihrumum fátæklingum, sem einhvern tíma hafa verið í þeim stéttum, sem gjaldskyldar eru til styrktarsjóðs. (Sjá reglur um úthlutun 16. nóv. 1900.)

68. *Lög um vexti* 7½ 90.

Þegar samið er um vexti af peningaláni, en ekki tiltekin upphæð þeirra, skulu þeir vera 4 0/0, en frjálst er að taka 6 0/0 af peningalánnum gegn veði í fasteignum.

69. *Farmannalög* 22/3 90.70. *Viðaukalög við tilskipun um veiði* 20/6 49
22/3 90.

Banna æðarfugladráp, að viðlögðum 10 til 100 kr. sektum, og sölu og kaup á æðareggjum, svo og hagnýting dauðra æðarfugla, að viðlögðum sömu sektum.

71. *Lög um löggiltar reglugjörðir sýslunefnda*
22/3 90.72. *Lög um hundaskatt* 22/5 90.73. *Lög um innheimtu og meðferð á kirknafé*
22/5 90.

Fjárhaldsmaður kirkju eða söfnuður getur falið sóknarnefnd innheimtu kirkjugjalda gegn 10 0/0 innheimtulaunum. Gjöld til kirkju skal greiða í peningum eftir verðlagsskrár-meðalverði, en bresti peninga, þá má greiða gjöld þessi í sauðfénaði, hvítri ull, smjöri, fiski og dún, eftir verðlagsskrárverði.

74. *Viðaukalög um stjórn safnaðarmála* 22/5 90.
(Sjá 13. gr.)

75. *Lög um samþykktir um kynbætur hesta*
^{11/12} 91.

(Sjá viðaukalög ^{20/12} 1901.)

76. *Lög um þóknun handa hreppsnefndum* ^{11/12} 91.

Gjaldheimtumanni sveitarsjóðs má veita 4 0/0 af innheimtum gjöldum, og oddvita 25—75 kr. árlega, ef meiri hluti gjaldenda samþykkir.

77. *Lög um iðnaðarnám* ^{16/9} 93.

78. *Lög um skaðabætur fyrir gæzluvarðhald að ósekju* ^{26/10} 93.

79. *Lög um atvinnu við siglingar* ^{26/10} 93.

80. *Viðaukalög við lög* ^{12/7} 78 *um lausafjártíund* ^{24/11} 93.

81. *Lög um breyting á 3. gr. í lögum* ^{22/3} 90 *um löggiltar reglugjörðir sýslunefnda* ^{24/11} 93.

Kostnað við eyðing refa í heimalöndum, almenningum og afréttum, sem sveitarfélög eiga, skal greiða úr sveitarsjóði.

82. *Lög um að selja salt eftir vigti* ^{24/11} 93.

83. *Lög um aukatekjur þær, er renna í landsjóð*
^{2/2} 94.

84. *Lög um aukatekjur, dagpeninga og ferðakostnað sýslumanna, bæjarfógeta o. fl.* ^{2/2} 94.

(Sjá 31. gr.)

85. *Lög um aukatekjur þær, er renna í landsjóð*
 $\frac{2}{2}$ 94.

(Sjá 32. gr.)

86. *Lög um breyting á 2., 4. og 15. gr. í tilskipun um lausamenn og húsmenn á Íslandi*
 $\frac{26}{5}$ 63 og viðauka við hana $\frac{2}{2}$ 94.

Hver sem er 22 ára getur leyst sig undan vistarskyldunni með leyfisbréfi frá lögreglustjóra. Leyfisbréfacgjöldin renna í styrktarsjóð handa alþýðufólki. (Sbr. 26. gr. 8.)

87. *Reglugjörð fyrir landsbankann í Reykjavík*
 $\frac{8}{4}$ 94.

88. *Lög um gjaldprotaskifti* $\frac{13}{4}$ 94.

89. *Lög um vegi* $\frac{13}{4}$ 94 (sbr. viðaukalög $\frac{9}{9}$ 99 og lög $\frac{12}{1}$ 1900 um þjóðvegi).

Vegum er skift í flutningabrautir, þjóðvegi, fjallvegi, sýsluvegi og hreppavegi. Um viðhald sýsluvega og hreppavega sjá 18. gr.

90. *Lög um laun yfirsetukvenna* $\frac{13}{4}$ 94.

91. *Viðaukalög um útfl.gjald af fiski og lýsi*
 $\frac{13}{4}$ 94 (sjá 24. gr.).

92. *Lög um samþyktir að friða skóg og mel*
 $\frac{13}{4}$ 94.

93. *Samþyktarlög um verndun Safamýrar í Rangárvallasýslu* ^{13/4} 94.
94. *Lög um fuglaveiðasamþykkt í Vestmannaeyjum* ^{13/4} 94.
95. *Lög um bæjarstjórn á Seyðisfirði* ^{8/5} 94.
96. *Landsh.br. um upptöku þurfalings og fátækra flutning, svo og skilyrði fyrir sölu á kyrsettum fjármunum hans* ^{23/6} 94.
97. *Hafnarreglugjörð fyrir Reykjavíkurborg.* ^{12/1} 95.
98. *Lög um einkenni á eitruðum rjúpum* ^{15/2} 95.
- Rjúpur, sem eitruðar eru til að eyða refum, skal merkja þannig, að hægri vængur sé stýfður til hálf. Brot gegn þessu boði varðar 20—200 kr. sektum.
99. *Lög um breyting á 1. gr. laga* ^{1/1} 80 *um breytingu á sveitarstjórnarlögunum* ^{15/2} 95.
- Sýslunefnd má leyfa hreppsnefndum að jafna niður sveitaútsvörum 10.—30. júní, og skulu þau þá greidd fyrir 31. ágúst.
100. *Lög um afnám fasteignarsölugjalds* ^{15/2} 95.
101. *Lög um að gera samþykktir um hindrun sandfoks og um sandgræðslu* ^{15/2} 95.
102. *Auglýsing um reglugjörð fyrir prestaskóla Íslands* ^{15/8} 95.

103. *Hafnarreglugjörð fyrir Akureyrarkaupstað* ^{5/9} 95.

104. *Lög um stefnur til æðri dóms í skiftamálum*
^{2/10} 95.

105. *Lög um breyting á 5. gr. tilskipunar um bæjarstjórn í Reykjavík* ^{20/4} 72 ^{2/10} 95.

106. *Lög um breyting á gjöldum þeim, sem hvíla á jafnaðarsjóðunum* ^{8/11} 95.

107. *Lög um hagfræðisskýrslur* ^{8/11} 95.

108. *Lög um ábyrgð fyrir eldsvoða í Reykjavíkurkaupstað* ^{13/12} 95.

109. *Lög um skrásetning skipa* ^{13/12} 95.

110. *Lög um borgun til hreppstjóra* (br. á lögum ^{13/1} 82) sbr. 29. gr. og nr. 38 hér að framan ^{13/12} 95.

111. *Sóttvarnarlög* ^{31/1} 96.

(Sjá viðaukal. ^{18/12} 97 og ^{13/9} 1901.)

Sóttvörnum skal beita gegn kóleru, gulri hitasótt, útbrotataugaveiki, bólusótt, mislingasótt, skarlatssótt og pest; og ef landlækni þykir nauðsyn til bera, gegn influenzu (kvefsótt), barnaveiki, kíghósta, taugaveiki og blóðsótt. Ef einhver þessara sjúkdóma, einkum þeirra er fyr eru taldir, koma upp á einhverjum bæ, skal húsráðandi þegar tilkynna það lækni, eða að minsta kosti hreppstjóra, oddvita eða bæjarfógeta, og þeir þá aftur lækni; liggur við fangelsi eða sektir, ef út af er

brugðið. Er þá skylt að hlíta öllum þeim ráðstöfunum, er læknið gerir til hindrunar útbreiðslu veikinnar, bæði á meðan sjúklingar eru veikir, og eins við sótthreinsun á eftir. Kostnaður við sótthreinsun greiðist af almannafé, og eins við aðrar sóttvarnir.

112. *Lög um samþyktir til hindrunar skemdum af vatnaágangi* $\frac{6}{3}$ 96.

113. *Viðaukalög um útflutning í aðrar heimsálfur*
 $\frac{1}{4}$ 96 (sbr. nr. 16 hér á undan).

114. *Hafnarreglugjörð fyrir Seyðisfjörð* $\frac{25}{2}$ 97.

115. *Reglugjörð um fyrirkomulag og undirbúning hagfræðisskýrslna um atvinnuvegi landsins, búnað, fiskiveiðar og verzlun* $\frac{20}{4}$ 97.

116. *Skipulagsskrá fyrir þúsund ára afmælistjóð Eyjafjarðar* $\frac{16}{9}$ 97.

117. *Lög um nýbýli* $\frac{6}{11}$ 97.

Nýbýli má stofna á eyðijörðum og öðrum óbygðum löndum, er enginn getur sannað sína eign, afréttum og almenningum, er sveitir og sveitafélög eiga, ef þau leyfa það og sýslunefnd samþykkir. Sá, sem vill taka upp nýbýli, verður að auglýsa þá fyrirætlun sína í blaði því, er flytur opinberar auglýsingar; skal þá amtmaður, að 6 mánuðum liðnum, ef enginn hefir helgað sér landið, bjóða sýslumanni að kveðja til 4 menn að gera áreið á landið, meta það og setja glögg landamerki. og leiðbeina ný-

býlingi um húsagerð, ræktun lands o. s. frv. Amtmaður gefur síðan út nýbýlisbréf, og skal því þinglýst. Skulu þar tekin fram öll skilyrði um ræktun lands, húsabyggingar o. fl. Ef nýbýlið er reist í afrétt eða á almenningi, getur sveitarstjórn áskilið árlegt erfðafestugjald, er renni í sveitarsjóð. Eigi má nýbýli vera minna en 5 hndr. Kostnað við áreið og fl. greiðir sá, er um nýbýli biður.

118. *Lög um að stofna byggingarnefnd í Seyðisfjarðar-
kaupstað* ^{6/11} 97.

119. *Lög um undirbúning verðlagsskrá* ^{6/11} 97.
(Sjá viðaukalög ^{13/9} 1901.)

120. *Lög um heimild til að ferma og afferma skip á
helgidögum þjóðkirkjunnar* ^{6/11} 97.

Heimilt er að ferma og afferma skip á helgidögum þjóðkirkjunnar, þó eigi á kirkjustöðum, meðan á messugerð stendur, nema brýn nauðsyn beri til.

121. *Lög um uppreist á æru án konungsráðgjafar*
^{6/11} 97.

122. *Lög um breyt. á 6. gr. sveitarstjórnarlaganna*
^{6/11} 97.

Hreppsnefndarmenn má kjósa á hausthreppaskilum, þar sem það þykir betra. Varasýslunefndarmenn skal og kjósa í hverjum hreppi til þess að mæta á sýslufundi í stað hinna, ef þeir eru forfallaðir.

123. *Lög um breyt. á lögum um styrktarsjóði handa alþýðufólki* ^{18/12} 97.

Sýslumenn, og bæjarfógetar í kaupstöðum heimta inn gjaldið, og hafa reikningshald sjóðanna á hendi.

124. *Lög um aðgreining holdsveikra* ^{4/2} 98.
(Sjá rgbr. ^{30/8} 1900.)

Holdsveikir menn mega ekki sofa hjá öðrum; hafa skulu þeir hrákadalla sér, matarílát og borðbúnað, sem aðrir nota eigi; öll föt þeirra, rúmföt og matarílát skal þvo sér; þeir mega eigi vera með börn, þjóna heilbrigðu fólki, né matreiða fyrir aðra en sjálfa sig; þeir mega ekki fara á bæi að nauðsynjalausu eða taka á móti gestum. Ef þeir deyja eða flytja burtu, ber að sótthreinsa vandlega eftir lækni skipun.

125. *Lög um sérstakt gjald til brúargerðar* ^{26/2} 98.

126. *Lög um breyting á tíundarlögunum* ^{6/4} 98.
(Sbr. 11. gr.)

127. *Lög um að öðlast og missa rétt innborinna manna* ^{11/5} 98.
(Sjá rgbr. ^{13/5} 98.)

128. *Hafnarreglugjörð Ísafjarðarkaupstaðar* ^{12/5} 98.

129. *Lög um breyting á gjaldheimtum til amtsjóða og sýslusjóða* ^{4/6} 98.

130. *Rgbr. um einkennisbúning hreppstjóra* ^{21/2} 99.

131. *Lög um dag- og næturbendingar á íslenskum skipum í sjávarháska og um ráðstafanir, ef skip rekast á* 9/9 99.

(Sjá tilsk. um neyðarbendingar 28/9 s. á.)

132. *Lög um lýsingar til hjónabands* 22/9 99.

Lýsa þarf að eins einu sinni af prédikunarstól í hámessu við sóknarkirkju brúðarinnar; síðan skulu líða að minsta kosti 3 vikur til vígsludags.

133. *Lög um aðflutningsgjald á tóbaki* 22/9 99.

134. *Lög um skipun læknishéraða á Íslandi* 13/10 99.

135. *Lög um verzlun og veitingar áfengra drykkja*
11/11 99.

Hver, sem vill verzla með áfenga drykki, skal borga 500 kr. árlegt gjald í landsjóð, er borgast fyrirfram. Þeir sem vilja öðlast rétt til áfengisverzlunar, þurfa sérstakt leyfisbréf; gildir það að eins fyrir einn sölustað; gefur amtmaður út bréfið og gildir það að eins í 5 ár; verður þá að fá annað nýtt; hvert leyfisbréf kostar 500 kr., er ganga í landsjóð. Amtmaður úrskurðar, hvort leyfið fæst, eða eigi, að undanfengnu álit hreppsnefndar eða bæjarstjórnar. Þar sem áfengisverzlun er fyrir, ber að veita leyfið, ef hreppsnefnd eða bæjarstjórn er því meðmælt, en þar, sem eigi slík verzlun er fyrir, fæst það eigi nema hreppsnefnd og sýslunefnd eða bæjarstjórn sé því meðmælt. — Leyfi til að verzla með áfengi á skipi á höfnum kostar 600 kr. til landsjóðs, en eigi annað gjald; gildir það að eins eina ferð. Það gefur og amtmaður

út, og skal sýna það lögreglustjóra áður en byrjað er að verzlá. Eigi má nota leyfisbréf þetta nema þar sem áfengisverzlun er leyfð á landi. Smærri skamta má eigi selja en 1 fl. eða $\frac{3}{4}$ úr potti, og af öli á flöskum eigi minna en 2 fl. eða 4 hálfflöskur. Engi kaupmaður, verzlunarmaður eða pöntunarstjóri má panta vínföng fyrir aðra. — Hver sem hefir rétt til veitingar áfengra drykkja skal borga í landsjóð 300 kr., ef veitingahúsið er í kaupstað en 200 kr. utan kaupstaðar. Leyfi til áfengisveitinga fæst eigi nema meiri hluti atkvæðisbærra manna í sveitarmálum sé með því, og meiri hluti hreppsnefndar og sýslunefndar; skylt er þeim, er leyfisbiður, að geta hýst ákveðna tölu ferðamanna, og selt annan greiða. Leyfið kostar í kaupstöðum 300 kr. en utan kaupstaða 200 kr. í landsjóð. Leyfið gildir 5 ár. Bannað er að veita vínföng í verzlunarhúsum, og sala á vínföngum, sem neytt er á staðnum, ef ekki er veitingahús. Ólögleg verzlun með áfengi varðar í fyrsta sinn 50—250 kr. sektum, og í annað sinn 100—500 kr. og missi leyfisins; ólöglegar veitingar varða svipuðum sektum, og eins það að veita vín unglingum innan 16 ára, og drykkjumönnum, er sviftir hafa verið fjárforráðum vegna drykkjuskapar.

136. *Lög um verðlaun fyrir útflutt smjör* ^{11/11} 99.

Hver sem flytur til útlanda í einu og selur erlendis að minsta kosti 300 pd. af smjöri, og selur það fyrir meira en 75 au. danskt pund, á rétt

til verðlauna úr landsjóði, er nema því fyrir hvert pd. sem verðið fer yfir 75 au. Um verðlaunin skal sækja til landshöfðingja, og þarf að fylgja farmskrá frá þeim, er smjörið flutti til útlanda, sölureikningur smjörsins erlendis, og vottorð sendanda upp á æru og samvizku um að verð smjörsins sé rétt tilgreint á sölureikningnum.

137. *Rgbr. um skýring orðsins »búsettir« í prestskosningarlögunum* 8. jan. 1886 ^{14/11} 99.

Skilyrðinu um búsetu er fullnægt, ef hlutaðeigandi að eins hefir fast aðsetur í prestakallinu, án tillits til þess, hver staða hans er, nema lausamenn, sem telja sér heimili utan prestakallsins, geta eigi talist vera það, þótt þeir haldi þar til.

138. *Lög um stofnun veðdeildar í landsbankanum* ^{12/1} 1900 og *reglugjörð fyrir veðdeildina* ^{15/6} 1900.

Þeir, sem lán vilja fá úr veðdeildinni, þurfa: a. að útvega virðingargerð á því, sem veðsett er, b. útvega vottorð úr veðmálabókum um, að engi þau veðbönd hvíli á veðinu, er sé því til fyrirstöðu, að veðið verði tekið gilt og c. vottorð hlutaðeigandi embættismanns um að veðsali hafi þinglesna eignarheimild á eigninni, eða þá að víst sé að hún sé hans eign. Tillag til stjórnarkostnaðar er $\frac{1}{2}$ 0/0 á ári af láninu, eins og það var í fyrstu, vextir $4\frac{1}{2}$ 0/0 og afborgun þannig, að lánið endurborgist á

40 árum, ef veðið er jarðarveð, en á 25 árum, ef það er húseign. Vexti og afborgun skal greiða 1. okt. ár hvert.

139. *Lög um fjármál hjóna* ^{12/1} 1900.

Hjón geta gert kaupmála, er víkur frá venjulegu helmingafjárlagi; verður hann að vera skriflegur, og undirritaður af þeim sjálfum. Ef hann er ekki gerður fyrri, en eftir að þau koma í hjónaband, þarf hann konungsstaðfestingar með, en annars ekki; til þess hann sé gildur gagnvart öðrum, þarf hann að vera þinglesinn á varnarþingi bónda. Gift kona þarf meðráðamann við séreign sína, og getur bóndi hennar verið það, nema það komi í bága við hag hans. Fé eða eignir, sem öðruhvoru hjóna felst til eftir að kaupmáli er gerður, verður ekki séreign, nema það sé tekið fram í kaupmálanum, að svo skuli verða. Skuldir, sem hjón hafa verið í hvort um sig, er þau giftust, skulu greiddar af séreign þeirra nema öðruvísi sé ákveðið í kaupmálanum. Hafi kona sjálfstæða atvinnu, hefir hún ein og óháð ráð yfir arði hennar.

140. *Lög um meðgjöf með óskilgetnum börnum*
^{12/1} 1901.

Barnsföður ber að greiða helming kostnaðar af barnsförum, ef barnsmóðir heimtar, og meðlög með barninu; ef hann deyr, þá greiðist það af dánarbúinu; ef hann lætur ekkju eftir sig, og hún situr í óskiftu búi, greiði hún meðlagið. Ef móðir slíks barns deyr, fær faðirinn

það eigi til sín nema hann ættleiði það, eða fái amtmanns leyfi.

141. *Lög um bann gegn tilbún. áf. drykkja* ^{12/1} 1900.

Bannað að gera alla áfenga drykki og öl, nema hvítt öl, að viðlögðum 10—2000 kr. sektum.

142. *Lög um horfelli á skepnum* ^{9/2} 1900.

2—4 menn sé kosnir á hausthreppaskilum til þess að hafa eftirlit með fóðurbirgðum hreppsúa og meðferð á skepnum; skulu þeir skoða í marz, apríl eða fyrri hluta maím., og ef einhver á þá horað fé og illa meðfarið, varðar það sektum eða fangelsi; sektir falla í sveitar-sjóð.

143. *Lög um brot á veiðirétti í ám eða vötnum*
^{9/2} 1900.

Hver sem veiðir óheimilt á annars manns veiðivatni eða á, eða hittist þar með veiðarfæri, varðar það 5—100 kr. sekt í landsjóð.

144. *Staðfest endurskoðað brauðamat á Íslandi*
^{24/2} 1900.

145. *Lög um stofnun Ræktunarsjóðs Íslands* ^{2/3} 1900.
(Sjá skipulagsskrá og reglugjörð ^{8/7} 1901.)

146. *Lög um gjöld til prests og kirkju* ^{3/4} 1900 (sjá
12.—13. gr.).

147. *Reglugjörð um landskjalasafnið* ^{10/8} 1900.

148. *Lögreglusamþykkt fyrir Akureyrarkaupstað*

18/9 1900.

149. *Reglur um styrkveiting úr styrktarsjóði h. alp.*

16/11 1900.

Þeir, sem styrk vilja fá, skulu senda beiðni fyrir lok septemberm. til hreppsnefndar eða bæjarstjórnar, með upplýsingum um rétt sinn til styrksins, og skal með því fylgja vottorð einhvers málsmetanda manns um, að rétt sé frá sagt. Eigi má styrkurinn vera minni en 5 kr. til hvers.

150. *Póstlög* 13/9 1901.

(Sbr. 33.—36. gr.)

151. *Lög um breyting á tilsk. 20/4 1872 um bæjarstjórn í Reykjavík* 13/9 1901.152. *Lög um forgöngurétt veðhafa fyrir vöxtum*

13/9 1901.

153. *Lög um heilbrigðissamþykktir í kaupstöðum og sjóþorpum* 13/9 1901.154. *Lög um slökkvilið á Seyðisfirði* 13/9 1901.155. *Lög um skipun sótara í kaupstöðum* 13/9 1901.156. *Lög um bólusetningar* 27/9 1901.

Öll börn á að bólusetja áður en þau eru 3 ára, en ef það er eigi bólusett innan 5 ára aldurs, án löglegra orsaka, varðar það foreldra eða aðstandendur 2—20 kr. sekt; svo skal

endurbólusetja hvert barn á 13. ári, ef eigi hefir komið út á því bóla í 5 ár, eða það sýkist af bóluveiki. Ef einhver kemur eigi til almennrar bólusetningar, sem skipuð er, ef bólu-sótt gengur, varðar það 5—50 kr. sektum, en ef lækni er meinað að taka bóluefni úr manni, 2—20 kr. sektum.

157. *Lög um fiskiveiðar hlutafélaga í landhelgi við Ísland* 27/9 1901.

158. *Fjárlög fyrir árin 1902 og 1903* 8/10 1901.

159. *Lög um tékkávísanir* 8/10 1901.

160. *Lög um bann gegn verðmerkjum og vöruseðlum* 8/10 1901.

161. *Lög um friðun hreindýra* 8/10 1901.

162. *Tolllög fyrir Ísland* (sbr. 25. gr.) 8/11 1901.

163. *Fjárkláðalög* 8/11 1901.

* Allar kláðakindur, er finnast fyrir jólaföstu, skulu skornar, nema fjáreigandi kjósi heldur, að hreppstjóri hirði þær til lækningar og umsjár, en borga verður hann kostnað þess, nema böðunar- og sótthreinsunarlyf, er borguð eru af landsjóði. Annars skal einangra kláðasjúkt fé, og segja til þess tafarlaust. Brot varða 2—500 kr sektum.

164. *Lög um almanna frið á helgidögum þjóðkirkjunnar* 20/12 1901.

Á helgidögum þjóðkirkjunnar er bönnuð öll vinna úti og inni, er hefir hávaða í för með

sér, eða fer fram á þeim stað, eða með þeim hætti, að hún raskar friði helgidagsins. — Fyrirmæli laga 6. nóv. 1897 um heimild að ferma og afferma skip á helgidögum eru í gildi. —

165. *Lög um samþyktir til varnar skemdum af vatnaágangi, um vatnsveitingar og um skurði*
20/12 1901.

166. *Lög um samþyktir um ábyrgðarsjóði fyrir nautgripi* 20/12 1901.

167. *Lög um heimild til að banna innflutning ósútaðra skinna og húða* 14/2 1902.

168. *Lög um greiðslu verkkaups* 14/2 1902.

Verkkaup skal greitt í peningum starfsmönnum öllum og daglaunamönnum við verzlunir, verksmiðjur, hásetum á fiskiveiðaskipum, nema verkkaupið sé hluti af aflanum. Ekki má greiða kaupið með skuldajöfnuði, nema svo hafi áður verið um samið. —

169. *Viðaukalög við lög frá 13/1 1882 um borgun til hreppstjóra og annarra, sem gera réttarverk* 14/2 1902.

Yfirlit efnisins.

	Bls.
I. KAFLI, um peninga, mál og vog	3—14
1. a. Peningar á Norðurlöndum og land- auratal	3— 4
b. Peningar í öðrum löndum	5— 6
2. Metrakerfið (sjá töflu á bls. 52 og 53)	7— 8
3. Vog	9
4. Mál lengdar og lagar	10—12
5. Um ýmsa mæla	13
II. KAFLI, almenn gjöld	14—49
1. Tíund (sjá töflu á bls. 55 og 56)	15
2. Prestsgjöld	16—18
3. Kirkjugjöld	19
4. Skattar	20—23
Útflutningsgjöld	24
Aðflutningsgjöld	25
Leyfisbréfagjöld	26
5. Aukatekjur lækna	27—28
6. Borgun til yfirsetukvenna	29
7. Borgun til hreppstjóra og annarra, sem gera réttarverk	29
8. Borgun til sáttanefnda	31
9. Borgun til sýslumanna, bæjarfógeta o. fl.	31—41
10. Póstgjöld	42—46
11. Flutningsgjöld	47—49
III. KAFLI, töflur til leiðbeiningar	50—55
1. Rentutafla	50—51
2. Metramálstafla	52
3. Dagsverkatafла	53—54
4. Tíundartafла	55—56
IV. KAFLI, hin helztu lagaboð	56—99

